

Civilutskottets betänkande 2019/20:CU17

Familjerätt

Sammanfattning

Utskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden som rör polygama äktenskap respektive vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplaceringar.

- Regeringen bör snarast möjligt återkomma till riksdagen med ett förslag till skärpt lagstiftning mot utländska polygama äktenskap.
- Regeringen bör ta initiativ till en översyn av reglerna om vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplaceringar.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden som behandlas i betänkandet, bl.a. med hänvisning till tidigare ställningstaganden och tillkännagivanden samt pågående arbete. Motionsyrkandena handlar bl.a. om kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare, betänketid vid äktenskapsskillnad, sambolagens tillämpning på underåriga, samboegendom, utredningar om faderskap för ogifta och testamentsregister.

I betänkandet finns tolv reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och fyra särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L).

Behandlade förslag

130 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	7
Utskottets överväganden.....	8
Polygama äktenskap	8
Kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare	12
Formerna för ingående av äktenskap	14
Erkännande av äktenskap mellan personer av samma kön	15
Betänketid vid äktenskapsskillnad.....	18
Sambolagens tillämpning på underåriga.....	19
Samboegendom	21
Utredningar om faderskap för ogifta	23
Vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplaceringar	30
Testamentsregister	32
Motioner som bereds förenklat.....	34
Reservationer	36
1. Polygama äktenskap, punkt 1 (SD)	36
2. Polygama äktenskap, punkt 1 (V).....	36
3. Kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare, punkt 2 (SD)	37
4. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 5 (M).....	38
5. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 5 (V)	39
6. Sambolagens tillämpning på underåriga, punkt 6 (C, L)	39
7. Samboegendom, punkt 7 (C).....	40
8. Utredningar om faderskap för ogifta, punkt 8 (SD).....	41
9. Utredningar om faderskap för ogifta, punkt 8 (C)	42
10. Utredningar om faderskap för ogifta, punkt 8 (KD)	43
11. Testamentsregister, punkt 10 (SD)	45
12. Testamentsregister, punkt 10 (KD).....	45
Särskilda yttranden	47
1. Polygama äktenskap, punkt 1 (KD).....	47
2. Utredningar om faderskap för ogifta, punkt 8 (M)	47
3. Testamentsregister, punkt 10 (L).....	48
4. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (M, SD, C, KD, L)	48
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	49
Motioner från allmänna motionstiden 2019/20	49

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Polygama äktenskap

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en skärpt lagstiftning mot utländska polygama äktenskap och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 14 och
 2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 13,
 bifaller delvis motionerna
 2019/20:607 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 25 och
 2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 14 och
 avslår motion
 2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 15.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (V)

2. Kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare

Riksdagen avslår motion
 2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 10.

Reservation 3 (SD)

3. Formerna för ingående av äktenskap

Riksdagen avslår motionerna
 2019/20:235 av Gunilla Svantorp (S),
 2019/20:1929 av Maria Nilsson och Bengt Eliasson (båda L) och
 2019/20:2429 av Jan Ericson (M).

4. Erkännande av äktenskap mellan personer av samma kön

Riksdagen avslår motion
 2019/20:3302 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 7.

5. Betänketid vid äktenskapsskillnad

Riksdagen avslår motionerna
 2019/20:285 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) och
 2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 4 (M)

Reservation 5 (V)

6. Sambolagens tillämpning på underåriga

Riksdagen avslår motion
 2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 13.

Reservation 6 (C, L)

7. Samboegendom

Riksdagen avslår motion

2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 7 (C)

8. Utredningar om faderskap för ogifta

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4,

2019/20:812 av Patrick Reslow (SD),

2019/20:1284 av Magdalena Schröder (M) yrkande 1,

2019/20:1905 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 2,

2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18,

2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkande 4 i denna del,

2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 44,

2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 50,

2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 11 och

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 82.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (C)

Reservation 10 (KD)

9. Vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplaceringar

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av reglerna om vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplaceringar och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna

2019/20:1806 av Åsa Coenraads m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt

2019/20:2606 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M) yrkandena 1 och 2.

10. Testamentsregister

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:462 av Ingemar Nilsson (S),

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 30 och

2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 49.

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (KD)

11. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:71 av Tuve Skånberg (KD),

2019/20:104 av Mikael Larsson (C),

2019/20:145 av Kerstin Lundgren (C),

2019/20:196 av Rickard Nordin (C) yrkandena 1 och 2,

2019/20:232 av Johan Andersson m.fl. (S),
2019/20:507 av Daniel Bäckström och Per Lodenius (båda C),
2019/20:607 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkandena 5, 6, 8, 9,
11, 16, 17, 22, 24, 28, 29, 31, 33 och 34,
2019/20:810 av Magnus Persson m.fl. (SD) yrkande 7,
2019/20:819 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD) yrkandena 41 och 42,
2019/20:1063 av Runar Filper (SD) yrkandena 1, 3 och 4,
2019/20:1106 av Annika Hirvonen Falk och Emma Hult (båda MP)
yrkandena 1 och 2,
2019/20:1114 av Gustaf Lantz (S),
2019/20:1284 av Magdalena Schröder (M) yrkande 2,
2019/20:1477 av Lotta Olsson (M),
2019/20:1600 av Solveig Zander och Alireza Akhondi (båda C)
yrkandena 1–5,
2019/20:1720 av Helena Bouveng och Ann-Charlotte Hammar Johnsson
(båda M),
2019/20:1728 av Emma Carlsson Löfdahl (-),
2019/20:1887 av Ida Drougge (M),
2019/20:1905 av Josefin Malmqvist (M) yrkandena 1, 3, 5 och 6,
2019/20:2020 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Ulrika Heindorff
(båda M) yrkandena 1 och 2,
2019/20:2042 av Saila Quicklund (M) yrkandena 1 och 2,
2019/20:2208 av Angelica Lundberg m.fl. (SD) yrkandena 4 och 5,
2019/20:2231 av Betty Malmberg (M),
2019/20:2232 av Betty Malmberg (M),
2019/20:2758 av Barbro Westerholm m.fl. (L) yrkande 6,
2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkandena 2, 4, 7–9, 11 och
15–18,
2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 19, 23 och 24,
2019/20:2870 av Borian Åberg (M),
2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD) yrkande 13,
2019/20:3077 av Robert Hannah m.fl. (L),
2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkandena 2, 4 i denna del
och 5–8,
2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkandena 43 och 45,
2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 11 och 19,
2019/20:3183 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD)
yrkandena 1–3,
2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 2–4, 9, 10, 12 och
14–16,
2019/20:3275 av Pyry Niemi m.fl. (S),
2019/20:3276 av Azadeh Rojhan Gustafsson och Carina Ohlsson (båda
S),
2019/20:3279 av Teres Lindberg m.fl. (S),
2019/20:3303 av Leila Ali-Elmi m.fl. (MP) yrkandena 7 och 9,

2019/20:3337 av Markus Wiechel (SD) och
2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1.

Stockholm den 23 april 2020

På civilutskottets vägnar

Larry Söder

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Larry Söder (KD), Martina Johansson (C), Jon Thorbjörnson (V), Malin Danielsson (L), Betty Malmberg (M), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), Alexandra Völker (S), Anna Vikström (S), Annelie Karlsson (S), Ingela Nylund Watz (S), Jörgen Hellman (S), Karolina Skog (MP), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 130 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2019/20 i olika familjerättsliga frågor. Av dessa behandlas ca 100 motionsyrkanden i förenklad ordning, eftersom de tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Motionsförslagen finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Polygama äktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en skärpt lagstiftning mot utländska polygama äktenskap och tillkännager detta för regeringen.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (V) samt särskilt yttrande 1 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 25 föreslås ett tillkännagivande till regeringen om att utländska polygama äktenskap aldrig ska erkännas i Sverige och att sådana äktenskap ska vara olagliga för alla i landet.

I kommittémotion 2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) föreslås flera tillkännagivanden till regeringen om utländska polygama äktenskap. Enligt motionärerna ska lagstiftningen skärpas (yrkande 13), och ett utländskt polygamt äktenskap ska aldrig erkännas i Sverige (yrkande 14). Dessutom ska sådana äktenskap som redan har erkänts av svenska myndigheter upplösas (yrkande 15).

I kommittémotion 2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 14 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen snarast möjligt bör lägga fram förslag till en skärpt lagstiftning mot utländska polygama äktenskap.

Gällande rätt

Svensk familjerättslig lagstiftning bygger på det monogama äktenskapet. Enligt 1 kap. 1 § äktenskapsbalken blir de två som ingår äktenskap med varandra makar. Ett förbud mot tvegifte har tagits in i 2 kap. 4 § äktenskapsbalken, där det föreskrivs att den som är gift eller partner i ett registrerat äktenskap inte får ingå nytt äktenskap. Om någon trots förbudet skulle ha ingått flera äktenskap (på grund av brister vid hindersprövningen eller vigselföräntarens försummelse), är inget av äktenskapen ogiltigt. Däremot har var och en av parterna enligt 5 kap. 5 § äktenskapsbalken rätt till äktenskapskillnad utan föregående betänketid. Även allmän åklagare kan i sådana fall föra talan om äktenskapskillnad, dvs. tvångsupplösning. Tvegifte är dessutom kriminaliserat enligt 7 kap. 1 § brottsbalken.

Däremot är polygama äktenskap tillåtna i en hel del andra länder, och lagen (1904:26 s. 1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap

och förmynderskap, förkortad IÄL, reglerar under vilka förutsättningar ett äktenskap som ingåtts utomlands ska erkännas som giltigt i Sverige.

Enligt 1 kap. 7 § IÄL anses ett äktenskap som ingåtts utom riket enligt främmande lag giltigt till formen, och erkänns därmed, om det är giltigt i den stat där det ingicks.

I 1 kap. 8 a § IÄL finns en vägransregel med vissa undantag från den generella regeln om erkännande. Enligt denna gäller i fråga om polygama äktenskap att ett sådant äktenskap inte erkänns i Sverige, om minst en av parterna var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige när äktenskapet ingicks. Vägransregeln uppställer alltså för polygama äktenskap ett krav på anknytning till Sverige. Om vägransregeln är tillämplig, kan äktenskapet ändå erkännas under förutsättning att det finns synnerliga skäl för det.

Vidare anges i 7 kap. 4 § IÄL att bestämmelser i främmande lag eller beslut som meddelats av en myndighet i en främmande stat inte får tillämpas, om det skulle vara uppenbart oförenligt med grunderna för rättsordningen här i riket, s.k. ordre public. Tillämpningen av ordre public-förbehållet är restriktiv, och förbehållet har som funktion att i det enskilda fallet erbjuda en möjlighet att avböja en rättstillämpning som skulle komma i konflikt med grundläggande värderingar inom den egna rättsordningen.

Vad gäller den ovan beskrivna regleringen i äktenskapsbalken om möjlighet för åklagare att föra talan om tvångsupplösning av ett äktenskap, tar denna sikte på äktenskap som är ingångna genom vigsel inför en svensk myndighet. Bestämmelsen är dock inte uttryckligen begränsad till sådana fall.

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen beslutade våren 2018, på utskottets förslag, om ett tillkännagivande om att regeringen snarast möjligt bör ge en utredning i uppdrag att se över lagstiftningen i syfte att säkerställa att utländska polygama äktenskap inte erkänns i Sverige (bet. 2017/18:CU8, rskr. 2017/18:192).

Som skäl för tillkännagivandet anförde utskottet att det är angeläget att utländska polygama äktenskap inte ska kunna erkännas i Sverige, bl.a. mot bakgrund av att polygami inte är tillåtet här och att det även är kriminaliserat.

Pågående arbete

Utredningen om strängare regler om utländska månggiften överlämnade i januari 2020 sitt betänkande Skärpta regler om utländska månggiften (SOU 2020:2). I betänkandet redovisas utredningens övergripande uppdrag att undersöka hur en stark och ändamålsenlig reglering mot utländska månggiften kan säkerställas (dir. 2018:68).

Utredningen föreslår en ny huvudregel om icke-erkännande av utländska månggiften. Enligt denna huvudregel ska ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag inte erkännas i Sverige, om någon av parterna var gift eller partner i ett registrerat partnerskap vid tidpunkten för äktenskapets ingående. Detta

ska gälla oavsett parternas anknytning till Sverige när äktenskapet ingicks, vilket alltså innebär att det befintliga anknytningskravet tas bort (i överensstämmelse med vad som redan gäller för barn- och tvångsäktenskap). Undantag från erkännandeförbudet ska kunna göras om det finns synnerliga skäl.

Den nya regleringen om erkännandeförbud föreslås träda i kraft den 1 juli 2021. Äldre bestämmelser om erkännande ska dock gälla för äktenskap som har ingåtts före ikraftträdandet.

Vidare föreslår utredningen att det införs en bestämmelse som klargör att behörigheten för åklagare att föra talan om tvångsupplösning av ett äktenskap enligt äktenskapsbalken inte gäller för äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag.

Som skäl för förslaget om undantag från erkännandeförbudet vid synnerliga skäl anför utredningen att ett ovillkorligt erkännandeförbud inte kommer i fråga. För att kunna undvika orimliga konsekvenser och för att fullt ut leva upp till europarätten behöver det finnas en möjlighet att ta hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Utredningen konstaterar att undantaget synnerliga skäl innebär att ett äktenskap inte ska vägras erkännande om det skulle medföra allvarliga konsekvenser för de berörda eller annars framstå som orimligt. Inte heller får tillämpningsområdet vara snävare än vad Europakonventionen och unionsrätten kan anses medge.

En omständighet som enligt utredningen bör motivera undantag från erkännandeförbudet är att det eller de äktenskap som har ingåtts först redan har upplösts. Det skulle t.ex. kunna vara så att en man har gift sig två gånger i sitt ursprungliga hemvistland, att hustru nummer ett avlider och att han flyttar till Sverige tillsammans med hustru nummer två. I ett sådant fall bör det normalt finnas synnerliga skäl att erkänna äktenskapet med hustru nummer två. Det skulle också kunna vara så att en man flyttar till Sverige med hustru nummer två (alternativt med båda sina hustrur) och att äktenskapet mellan mannen och hustru nummer ett upplöses genom äktenskapskillnad, på initiativ antingen av mannen eller hustru nummer ett. Även i det fallet bör äktenskapet med hustru nummer två kunna erkännas här i landet.

Vid den sammantagna individuella bedömningen av synnerliga skäl som i övriga fall ska göras ska det enligt utredningen vara fråga om förhållanden som tillsammans, med tydlighet och styrka, talar för ett erkännande eftersom en motsatt bedömning skulle medföra allvarliga konsekvenser för paret eller annars framstå som orimlig. Som exempel på förhållanden som bör kunna få betydelse vid den sammantagna bedömningen anför utredningen följande:

- Det kan t.ex. vara av relevans om de berörda parterna under lång tid har levt tillsammans i vad som i praktiken är en monogam relation. Även deras kännedom om månggiftessituationen kan ha betydelse. Parterna kan t.ex. ha ingått äktenskap i tron att ett tidigare äktenskap var upplöst. Situationen kan även vara den att en andra hustru har ingått äktenskap med en man utan vetskap om att denne är gift sedan tidigare.

- Vidare kan det inte uteslutas att det ibland kan vara så ekonomiskt betungande för en berörd person att inte omfattas av äktenskapets rättsverkningar att ett icke-erkännande av äktenskapet skulle framstå som orimligt. Det kan t.ex. behöva tas hänsyn till om mannen ägt all egendom och hans maka skulle drabbas tungt av att bestämmelser om bodelning, underhåll och arv inte har någon verkan.
- Det bör också kunna beaktas att månggiftet i vissa fall har uppstått som en konsekvens av svårigheterna för en av parterna, eller båda, att utverka en äktenskapsskillnad.

När det gäller den nya regleringens ikraftträdande konstaterar utredningen att förslaget innebär att de nya reglerna inte gäller om de berörda personerna har kommit till Sverige före ikraftträdandet. Inte heller gäller de nya reglerna om de berörda personerna visserligen kommer hit efter ikraftträdandet men äktenskapet har ingåtts före ikraftträdandet.

Som skäl för att regleringen inte ska gälla retroaktivt pekar utredningen till att börja med på att det vid införande av ny civillagstiftning brukar ses till att de nya reglerna inte ingriper i existerande rättsförhållanden. En allmän utgångspunkt är att nya bestämmelser inte bör tillämpas för rättigheter och skyldigheter som har uppkommit före ikraftträdandet. Utredningen har övervägt alternativa övergångslösningar men inte funnit något annat tänkbart alternativ till övergångslösning än den som har valts vid tidigare ändringar av bestämmelserna om erkännande av utländska äktenskap. Enligt utredningen gör samma intressen sig gällande nu. I situationer där ett äktenskap har ingåtts före ikraftträdandet kan parterna sedan länge ha inrättat sina liv efter att vara gifta med varandra. De kan t.ex. ha ingått avtal eller vidtagit andra dispositioner med sin egendom utifrån den utgångspunkten. Det kan också vara så att en av dem har avlidit före ikraftträdandet. Att frågan om erkännande i dessa eller liknande situationer skulle komma att bedömas enligt andra och strängare förutsättningar än de som gällde när äktenskapet ingicks framstår enligt utredningen inte som lämpligt från principiell synpunkt.

Vidare finns det, enligt utredningen, inget belägg för att de månggiften som utredningens uppdrag tar sikte på skulle utgöra ett sådant samhällsproblem att det är motiverat att frånga den grundläggande principen om att nya regler inte ska ingripa i redan bestående rättsförhållanden. Med hänsyn till detta, och de nackdelar som en retroaktiv lagstiftning skulle innebära framför allt för de berörda parterna, bedömer utredningen att en lösning med retroaktivt inslag inte bör väljas. Liksom vid tidigare lagstiftning om erkännande av utländska äktenskap bör det i stället införas en övergångsregel som innebär att äldre bestämmelser gäller för äktenskap som har ingåtts före ikraftträdandet.

Som skäl för förslaget om ett förtydligande av åklagares möjlighet att föra talan om tvångsupplösning av ett äktenskap enligt äktenskapsbalkens regler konstaterar utredningen att de bedömningar som aktualiseras enligt denna reglering till stor del sammanfaller med de avvägningar som ska göras enligt regleringen om erkännande av utländska äktenskap i IÄL. Utredningen

konstaterar vidare att det, såvitt upplysts, i praktiken inte förekommer att åklagare för en talan om upplösning av utländska äktenskap och att regleringen om tvångsupplösning alltså i praktiken inte fyller någon funktion när det gäller sådana äktenskap.

Betänkandet är föremål för remissbehandling, och remissvaren ska ha kommit in till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 12 maj 2020.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att polygama äktenskap är en icke önskvärd företeelse och att det därför är angeläget att sådana äktenskap vägras erkännande eller på annat sätt inte tillåts bestå i Sverige. Utskottet ser därför positivt på förslaget från Utredningen om strängare regler om utländska månggiften att ta bort det befintliga anknytningskravet i fråga om utländska polygama äktenskap, så att hinder mot erkännande ska gälla oavsett parternas anknytning till Sverige när äktenskapet ingicks. Enligt utskottet är det dessutom motiverat att en ny reglering på området får ett snabbt genomslag. Sålunda bör i vart fall sådana polygama äktenskap där de berörda personerna kommer till Sverige efter ikraftträdandet av de nya reglerna omfattas av dessa. Utskottet anser vidare att det på ett lämpligt sätt måste säkerställas att den som är att betrakta som en svagare part i ett polygamt äktenskap tillförsäkras ett godtagbart rättsligt skydd i sammanhanget. När det gäller frågan hur ett sådant skydd bör tillgodoses ankommer det på regeringen att noga lyssna in de synpunkter som förs fram av remissinstanserna inom ramen för det pågående remissförfarandet.

Regeringen bör därför snarast möjligt återkomma till riksdagen med ett förslag till skärpt lagstiftning mot utländska polygama äktenskap med beaktande av det som anförts ovan. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

Kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om skärpta krav på trossamfunden och deras vigselförrättare. Utskottet hänvisar till bl.a. de lagändringar på området som gjordes 2014.

Jämför reservation 3 (SD).

Motionen

I kommittémotion 2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga om det finns skäl att skärpa kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare i syfte att stoppa tvångsäktenskap och barnäktenskap.

Gällande rätt

För att en vigsel ska vara giltig enligt svensk lag måste den bl.a. förrättas av en behörig vigselförrättare (4 kap. 2 § äktenskapsbalken). Den 1 juli 2014 trädde vissa lagändringar i kraft som syftade till att skärpa kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare (prop. 2013/14:208, bet. 2013/14:JuU30, rskr. 2013/14:263). Till grund för regeringens förslag i propositionen låg förslag från Utredningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap (SOU 2012:35).

Enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund får ett trossamfund ges tillstånd att förrätta vigslar, om samfundets verksamhet är varaktig och samfundet har en sådan organisation att det på goda grunder kan antas att äktenskapsbalkens bestämmelser om vigsel och därmed sammanhängande åtgärder kommer att tillämpas (1 §). I detta ligger bl.a. att båda makarna samtycker till äktenskapet och att det finns en giltig hindersprövning, vilket syftar bl.a. till att förhindra att äktenskap ingås mot någons vilja eller av en underårig. Något tillstånd ska inte ges om det på goda grunder kan antas att befattningshavare inom samfundet kommer att genomföra ceremonier som ger upphov till äktenskapsliknande förbindelser i fall där någon av parterna är under 18 år eller inte samtycker till att ingå förbindelsen.

Om tillstånd till ett trossamfund har getts, får Kammarkollegiet förordna en präst eller någon annan befattningshavare inom samfundet att vara vigselförrättare (2 §). Innan en person förordnas till vigselförrättare ska Kammarkollegiet pröva att han eller hon har de kunskaper som behövs för uppdraget, dvs. sådana kunskaper att äktenskapsbalkens regler om vigsel och därmed sammanhängande åtgärder kommer att iakttas. Något förordnande ska inte ges om det på goda grunder kan antas att personen kommer att genomföra ceremonier som ger upphov till äktenskapsliknande förbindelser i fall där någon av parterna är under 18 år eller inte samtycker till att ingå förbindelsen.

Om Kammarkollegiet finner att ett trossamfund som fått tillstånd att förrätta vigslar inte längre uppfyller kraven, ska Kammarkollegiet återkalla tillståndet (3 §). På motsvarande sätt ska förordnandet att vara vigselförrättare återkallas för en person som inte längre uppfyller kraven eller som missköter sin uppgift. Kammarkollegiet ska då även utreda om det finns grund för att återkalla också samfundets tillstånd att förrätta vigslar.

Förutom 2014 års lagändringar om skärpta krav på trossamfunden och deras vigselförrättare infördes samma år bl.a. förbättrade möjligheter för Kammarkollegiet att utöva tillsyn över vigselverksamheten genom förordningen (2014:885) om register över vigselförrättare inom trossamfund. Enligt förordningen ska en domstol underrätta Kammarkollegiet om en dom i ett mål om ansvar för äktenskapstvång enligt brottsbalken eller för brott med koppling till vigselverksamhet. Vidare ska Skatteverket underrätta Kammarkollegiet om verket får kännedom om att en befattningshavare inom ett trossamfund har genomfört en vigsel i strid med bestämmelserna i äktenskapsbalken eller genomfört en vigselliknande ceremoni som ger upphov till en äktenskapsliknande förbindelse.

Tidigare behandling

Ett motsvarande motionsyrkande behandlades av utskottet våren 2017 i betänkande 2016/17:CU10. Utskottet hänvisade då till att lagändringar som syftade till att skärpa kraven på trossamfund och deras vigselförrättare hade trätt i kraft relativt nyligen. Det som anfördes i motionen utgjorde enligt utskottet inte skäl att föreslå något initiativ från riksdagen. Motionsyrkandet avstyrktes därför, och riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar i likhet med tidigare att lagändringar som syftade till att skärpa kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare trädde i kraft i juli 2014. Samma år infördes också bl.a. förbättrade möjligheter för Kammarkollegiet att utöva tillsyn över vigselverksamheten genom en särskild förordning på området. Mot den bakgrunden finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av det som anförs i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Formerna för ingående av äktenskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om formerna för ingående av äktenskap. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Motionerna

I motion 2019/20:1929 av Maria Nilsson och Bengt Eliasson (båda L) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en ändring i äktenskapsbalken som innebär att äktenskap ska kunna ingås enbart i civil ordning. Motionärerna anser att den juridiska vigselrätten ska innehas endast av representanter för staten, och inte av befattningshavare inom trossamfund.

Liknande förslag läggs fram i motionerna 2019/20:235 av Gunilla Svantorp (S) och 2019/20:2429 av Jan Ericson (M).

Bakgrund

Behörig att vara vigselförrättare är enligt 4 kap. 3 § äktenskapsbalken dels en sådan präst eller annan befattningshavare i ett trossamfund som har förordnande enligt lagen (1993:305) om rätt att förrätta vigsel inom trossamfund, dels den som länsstyrelsen har förordnat.

Den nuvarande ordningen med valfrihet mellan vigsel inom trossamfund och borgerlig vigsel har funnits i Sverige sedan början av 1900-talet. Båda vigselformerna är vanligt förekommande.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2018 i betänkande 2017/18:CU8. Utskottet fann då, liksom tidigare, inte skäl att frångå sitt ställningstagande i samband med behandlingen av proposition 2008/09:80 Äktenskapsfrågor (bet. 2008/09:CU19). I det lagstiftningsärendet instämde utskottet i regeringens bedömning att det inte fanns skäl att lägga fram något förslag i fråga om formerna för ingående av äktenskap. Motionsyrkandet avstyrktes därför. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har inte någon annan uppfattning än den som riksdagen tidigare gett uttryck för, och därför bör motionsyrkandena avslås.

Erkännande av äktenskap mellan personer av samma kön

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om erkännande av äktenskap mellan personer av samma kön. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstagande och pågående arbete.

Motionen

I motion 2019/20:3302 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 7 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att registrerade partnerskap och samkönade äktenskap ska vara giltiga i hela EU för att möjliggöra en rätt till fri rörlighet i praktiken.

Bakgrund

Svenska samkönade äktenskap

Från och med den 1 maj 2009 gäller att två personer av samma kön kan ingå äktenskap i Sverige på samma villkor som par av olika kön. Bestämmelserna i äktenskapsbalken tillämpas på samma sätt oavsett om makarna är av olika eller samma kön (bet. 2008/09:CU19, rskr. 2008/09:208).

I samband med lagstiftningsärendet om könsneutrala äktenskap anförde utskottet att det inte med säkerhet går att förutse i vilken utsträckning ett inför svensk vigselförrättare ingånget äktenskap mellan personer av samma kön kommer att erkännas i ett annat land. Vilka rättsverkningar ett sådant äktenskap kommer att få är beroende av de rättsregler som gäller i det andra landet. Det får antas att de länder som genomfört en motsvarande lagändring kommer

att respektera ett äktenskap ingånget i Sverige. Länder med en lag som motsvarar den svenska partnerskapslagen kan komma att tillämpa dessa lagregler i de frågor som uppstår. Andra länder kan ta avstånd från äktenskap mellan personer av samma kön i större eller mindre utsträckning. Den mest extrema varianten kan vara att man i vissa länder helt tar avstånd från sådana äktenskap och behandlar makarna som ogifta. En annan variant kan vara att man betraktar äktenskapet som ett hinder för ett nytt giftermål men vägrar att medverka till att rättsverkningarna av äktenskapet kan realiseras eller att ställa landets domstolar till förfogande för upplösning av äktenskapet.

Utskottet anförde vidare att det under överskådlig tid kommer att tillhöra undantagen att Sverige har överenskommelser med andra länder om vad som ska gälla i frågor som rör sådana förhållanden. Enligt utskottets uppfattning kommer det även i fortsättningen att vara en uppgift för Sverige att i internationella förhandlingar verka för en reglering på internationell nivå som möter de behov av rättssäkerhet som finns för par av samma kön och som jämställer dem med par av olika kön.

När det gäller det EU-rättsliga regelverket anförde utskottet att situationen ännu inte är sådan att man kan räkna med att de regler som gäller makar kan tillämpas i fråga om par av samma kön, om det inte uttryckligen framgår. En kompromisslösning som förekommer är att det lämnas åt respektive medlemsstat att avgöra frågan. Inte heller i sådana fall kan man utgå från att en gemenskapsrättslig regel som rör makar alltid kan tillämpas när det gäller ett svenskt par av samma kön. Det kan t.ex. vara en förutsättning att de berörda medlemsstaterna tillämpar regeln ömsesidigt. Det räcker då inte att svenska myndigheter tillämpar regeln i fråga om ett par av samma kön, om den andra berörda medlemsstaten inte gör det.

Närmare om samkönade äktenskap inom EU

Inom EU har det under senare år skett en stor förändring när det gäller synen på samkönade par på så sätt att allt fler nationella rättsordningar tillåter samkönade par att formalisera sin relation genom äktenskap eller någon form av registrerat partnerskap. Alla medlemsstaters nationella rättsordning utvecklas dock inte åt samma håll, och liberaliseringen av äktenskapet till att omfatta även samkönade par sker i olika takt i olika delar av EU. Medlemsstaterna är därför i nuläget långt ifrån eniga i frågan om huruvida samkönade par rättsligt ska behandlas på samma sätt som olikkönade par.

När det gäller EU-rättslig reglering som är direkt gällande här i landet kan nämnas rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar samt om upphävande av förordning (EG) nr 1347/2000 (Bryssel II-förordningen). Samtliga EU-medlemsstater utom Danmark är bundna av förordningen. Förordningen reglerar sådana äktenskapsmål som gäller äktenskapsskillnad, hemskillnad och annullering av äktenskap. I förordningen definieras inte begreppet äktenskap, och det är än så

länge oklart i vilken utsträckning förordningen är tillämplig även på samkönade äktenskap.

Vidare har EU inom ramen för ett fördjupat samarbete antagit två förordningar om makars respektive registrerade partners förmögenhetsförhållanden,¹ vilka tar sikte på sådana förmögenhetsförhållanden som har gränsöverskridande följder. Förordningarna började tillämpas den 29 januari 2019 och är i sin egenskap av EU-förordningar bindande och direkt tillämpliga i de medlemsstater som deltar i det fördjupade samarbetet, däribland Sverige. De skapar ett gemensamt regelverk när det gäller i vilket land och enligt vilket lands lag en bodelning eller någon annan fråga om makars eller registrerade partners förmögenhetsförhållanden ska prövas. De innehåller också regler om äktenskapsförord och lagvalsavtal samt om erkännande och verkställighet av avgöranden som har meddelats i en annan medlemsstat. Begreppet makar definieras inte i förordningstexten.

I praxis från EU-domstolen framhålls att personers rättsliga status, som omfattar regler om ingående av äktenskap, förvisso är ett område som faller under medlemsstaternas befogenheter och att dessa befogenheter inte får inskränkas av unionsrätten. Medlemsstaterna är därmed fria att själva bestämma om personer av samma kön ska kunna ingå äktenskap eller inte. När medlemsstaterna utövar denna befogenhet är de dock enligt domstolen skyldiga att iakttä unionsrätten och i synnerhet bestämmelserna i fördraget om varje unionsmedborgares rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier. EU-domstolen har också i en dom från juni 2018 slagit fast att begreppet ”make eller maka” i det s.k. rörlighetsdirektivet är könsneutralt och därmed kan omfatta en make eller maka av samma kön. Enligt domstolen finns det, såvitt gäller den i målet aktuella frågan om uppehållsrätt enligt direktivet, inte någon möjlighet för en medlemsstat att åberopa sin nationella rättsordning för att motsätta sig erkännande av ett samkonat äktenskap som ingåtts i en annan medlemsstat. (Se Coman m.fl., C-673/16, EU:C:2018:385.)

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2017 i betänkande 2016/17:CU10. Utskottet avstyrkte då motionsyrkandet av följande skäl:

Som utskottet tidigare uttalat är det en uppgift för Sverige att i internationella förhandlingar verka för en reglering på internationell nivå som möter de behov av rättssäkerhet som finns för par av samma kön och som jämställer dem med par av olika kön. Lika behandling av samkönade par är också en fråga som regeringen driver i förhandlingarna inom EU.

¹ Rådets förordning (EU) 2016/1103 av den 24 juni 2016 om genomförande av ett fördjupat samarbete på området för domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om makars förmögenhetsförhållanden respektive rådets förordning (EU) 2016/1104 av den 24 juni 2016 om genomförande av ett fördjupat samarbete på området för domstols behörighet, tillämplig lag samt erkännande och verkställighet av domar i mål om förmögenhetsrättsliga verkningar av registrerade partnerskap.

Utskottet kan konstatera att regeringen redan bedriver ett arbete i linje med motionsönskemålen. Det finns därför inte behov av något tillkännagivande, varför motionsyrkandet bör avslås.

Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sitt tidigare ställningstagande, som bygger på förhållanden som fortfarande gäller, och konstaterar därmed att det inte finns behov av något tillkännagivande av det slag som begärs. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Betänketid vid äktenskapsskillnad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar i reglerna om betänketid vid äktenskapsskillnad. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden.

Jämför reservation 4 (M) och 5 (V).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:285 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att det inte i något fall ska finnas ett krav på betänketid vid äktenskapsskillnad.

I kommittémotion 2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att fler situationer ska undantas från kravet på betänketid än i dag. Motionärerna föreslår avskaffad betänketid när bara den ena maken begär äktenskapsskillnad och det inte finns barn under 16 år med i bilden.

Gällande rätt

Bestämmelser om äktenskapsskillnad finns i 5 kap. äktenskapsbalken. Äktenskapsskillnad ska i vissa fall föregås av en betänketid på minst sex månader (1 och 2 §§). Vid en gemensam ansökan om äktenskapsskillnad ska betänketid löpa, om båda makarna begär det eller om någon av dem varaktigt bor tillsammans med ett eget barn under 16 år som står under den makens vårdnad.

Betänketid ska också löpa om bara en av makarna vill att äktenskapet ska upplösas. Om makarna lever åtskilda sedan minst två år, har dock var och en av dem rätt till äktenskapsskillnad utan föregående betänketid (4 §). Betänketiden inleds när makarna gemensamt ansöker om äktenskapsskillnad eller när

den ena makens yrkande om äktenskapsskillnad delges den andra maken (3 §). När betänketiden löpt under minst sex månader, ska dom på äktenskapsskillnad meddelas om någon av makarna då framställer ett särskilt yrkande om det. Om ett sådant yrkande inte har framställts inom ett år från betänketidens början, har frågan om äktenskapsskillnad fallit.

Tidigare behandling

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2019 i betänkande 2018/19:CU7. Utskottet ansåg då, liksom tidigare, att bestämmelserna om betänketid är väl avvägda och var därför inte berett att föreslå ett avskaffande av betänketiden. Motionsyrkandet avstyrktes följaktligen. Riksdagen följde utskottets förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet står fast vid sitt tidigare ställningstagande och är därmed inte berett att föreslå något initiativ från riksdagens sida i syfte att ändra reglerna om betänketid vid äktenskapsskillnad. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Sambolagens tillämpning på underåriga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om sambolagens tillämpning på underåriga.

Jämför reservation 6 (C, L).

Motionen

I kommittémotion 2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 13 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till att analysera hur sambolagens reglering förhåller sig till informella barnäktenskap när det gäller minderåriga sambor.

Gällande rätt

Huvudsyftet med sambolagstiftningen är att bereda en svagare part ett minimiskydd vid samboförhållandets upplösning. Lagstiftningen tar sin utgångspunkt i det förhållandet att det genom ett samliv med gemensamt hushåll och uppbyggandet av ett gemensamt hem sker en faktisk sammanflätning av sambornas ekonomi. (Se prop. 2002/03:80 s. 25.)

Med sambor avses enligt sambolagen (2003:376) två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll (1 §). Innebörden är att sammanboendet har en viss varaktighet eller

åtminstone är tänkt att ha det och att det rör sig om en förbindelse där det som regel ingår sexuellt samliv. Vidare förutsätts att parterna har ett samarbete i vardagliga göromål samt ett visst mått av ekonomisk gemenskap eller i vart fall ett ekonomiskt samarbete. (Se prop. 2002/03:80 s. 27 f.) Någon åldersgräns uppställs inte. Däremot uppställer lagen särskilda villkor för att en underårig sambo, eller en underårig blivande sambo, ska kunna avtala om att bodelning inte ska ske eller att viss egendom inte ska ingå i bodelningen. I så fall ska förmyndarens skriftliga medgivande inhämtas (9 §).

Proposition om ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet

Regeringen beslutade den 19 mars 2020 att överlämna propositionen Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet (prop. 2019/20:131) till riksdagen. I propositionen föreslår regeringen ett nytt brott, barnäktenskapsbrott. Genom det nya brottet kriminaliseras s.k. informella äktenskap för den som förmår eller tillåter en underårig person att ingå en äktenskapsliknande förbindelse. Detta gäller under förutsättning att förbindelsen ingås enligt regler som gäller inom en grupp och som dels innebär att parterna betraktas som makar och anses ha rättigheter eller skyldigheter i förhållande till varandra, dels innefattar frågan om upplösning av förbindelsen.

I propositionen berörs också frågan hur den föreslagna straffbestämmelsen när det gäller informella barnäktenskap förhåller sig till det faktum att det är tillåtet för barn över 15 år att, med vårdnadshavarens samtycke, leva i en samborelation. Regeringen konstaterar i den delen att en äktenskapsliknande förbindelse, i enlighet med de förutsättningar som uppställs i straffbestämmelsen, innebär längre gående rättsverkningar än ett samboförhållande, såväl personliga som ekonomiska.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att sambolagen är en skyddslagstiftning som ska bereda ett minimiskydd åt den svagare av två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll. Skyddet inträder när de faktiska förhållandena är sådana som lagen beskriver och alltså utan någon uttrycklig önskan eller viljeförklaring från sambornas sida om detta (till skillnad från ett äktenskap som ju förutsätter en vigsel). Skyddet tar sikte på delning av den gemensamma bostaden och det gemensamma bohaget. Det uppställs inte någon åldersgräns för att det skydd som sambolagen tillhandahåller ska inträda. Däremot uppställer lagen särskilda villkor för att en underårig sambo, eller en underårig blivande sambo, ska kunna avtala om att bodelning inte ska ske eller att viss egendom inte ska ingå i bodelningen. I så fall ska förmyndarens skriftliga medgivande inhämtas.

Som redovisas ovan innehåller den proposition om ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet som nyligen överlämnades till riksdagen förslag om ett nytt brott, barnäktenskapsbrott. Genom det föreslagna nya brottet

kriminaliseras s.k. informella äktenskap för den som förmår eller tillåter en underårig person att ingå en äktenskapsliknande förbindelse. En förutsättning är att förbindelsen ingås enligt regler som gäller inom en grupp och som dels innebär att parterna betraktas som makar och anses ha rättigheter eller skyldigheter i förhållande till varandra, dels innefattar frågan om upplösning av förbindelsen. När det gäller frågan hur straffbestämmelsen om informella barnäktenskap förhåller sig till det faktum att det är tillåtet för barn över 15 år att, med vårdnadshavarens samtycke, leva i en samborelation konstateras i propositionen att en äktenskapsliknande förbindelse innebär längre gående rättsverkningar än ett samboförhållande, såväl personliga som ekonomiska.

Utskottet finner mot den redovisade bakgrunden inte skäl att föreslå någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av det som anförs i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Samboegendom

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om samboegendom.

Jämför reservation 7 (C).

Motionen

I kommittémotion 2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till en lagändring som innebär att sambor kan avtala om att deras gemensamma bostad ska utgöra samboegendom trots att den inte införskaftats för gemensamt bruk.

Gällande rätt

Med sambor avses enligt sambolagen (2003:376) två personer som stadigvarande bor tillsammans i ett parförhållande och har gemensamt hushåll (1 §). Sambors gemensamma bostad och bohag utgör samboegendom, under förutsättning att egendomen har förvärvats för gemensam användning (3 §). Man talar om att egendomen på detta sätt är gemensamt uppbyggd. När ett samboförhållande upphör, ska på begäran av någon av samborna samboegendomen fördelas mellan dem genom bodelning (8 §). Sambor eller blivande sambor får avtala om att bodelning inte ska ske eller att viss egendom inte ska ingå i bodelningen (9 §).

De förvärv som en sambo gör med stöd av sambolagens regler om upplösning av samboförhållandet blir av s.k. familjerättsligt slag. Om däremot en sambo i samband med upplösningen gör andra förvärv – grundade på avtal mellan samborna – faller dessa utanför de familjerättsliga förvärvens krets. Ett avtal mellan sambor kan exempelvis inte med familjerättslig verkan medföra att all parternas egendom ska ingå i en kommande bodelning. För sambor blir

det i fråga om annan egendom än bostad och bohag som har förvärvats för gemensam användning fortfarande nödvändigt att använda de s.k. förmögenhetsrättsliga avtalsformerna för att åstadkomma en övergång av äganderätt mellan dem. Detta har motiverats bl.a. med att systemet skulle bli alltför lösligt och inbjuda till missbruk på borgenärernas bekostnad om man intog motsatt ståndpunkt och tillät samborna att efter fritt val överföra även annan egendom mellan sig på familjerättslig väg. (Se prop. 1986/87:1 s. 107 f., jfr prop. 2002/03:80 s. 32.)

I sambolagens förarbeten betonas vidare att det bör undvikas att samboregleringen i alltför hög grad närmar sig den äktenskapsrättsliga regleringen. Till skillnad från äktenskap och partnerskap innebär ett samboförhållande att särskilda rättsregler blir tillämpliga på samlevnaden utan någon uttrycklig önskan eller viljeförklaring från sambornas sida om detta. Utgångspunkten bör, tilläggs det, vara att det inte får införas så utförliga regler för sambor att man därigenom åstadkommer vad som skulle kunna betecknas som ett äktenskapsliknande system av lägre dignitet. Samboregleringen bör därför inriktas på att tillhandahålla juridiska lösningar på företrädesvis ekonomiska problem och på de frågor där det finns ett praktiskt skyddsbehov för parterna. (Se prop. 2002/03:80 s. 25.)

Utskottets ställningstagande

En utgångspunkt för sambolagen har varit att lagen ska innehålla bestämmelser om det som är oundgängligt att reglera, medan sambor i övrigt har möjlighet att ordna sina ekonomiska mellanhavanden genom bl.a. avtal, testamenten och försäkringar. Sambors gemensamma bostad och bohag utgör samboegendom, under förutsättning att egendomen har förvärvats för gemensam användning. Man talar om att egendomen på detta sätt är gemensamt uppbyggd, och det är också den egendomen som omfattas av samboregleringens bodelningsregler vid en upplösning av samboförhållandet. När det gäller annan egendom än bostad och bohag som har förvärvats för gemensam användning är det nödvändigt även för sambor att använda de s.k. förmögenhetsrättsliga avtalsformerna för att åstadkomma en övergång av äganderätt, t.ex. köp eller gåva. Detta har motiverats bl.a. med att systemet skulle bli alltför lösligt och inbjuda till missbruk på borgenärernas bekostnad om man intog motsatt ståndpunkt och tillät samborna att efter fritt val överföra även annan egendom mellan sig på familjerättslig väg. När en sambo bidrar med ett ekonomiskt tillskott för att förbättra egendom som den andra sambon äger sedan tidigare – denne bekostar t.ex. renovering eller utbyggnad av ett hus på den andra sambons fastighet – kan samborna sålunda komma överens om vad den ekonomiska följden av tillskottet ska vara. De kan exempelvis träffa avtal om att den sambo som gör tillskottet ska bli delägare i egendomen eller dokumentera att det har skett en försträckning.

Utskottet är inte berett att ta initiativ till en lagändring av det slag som föreslås i motionen. Motionsyrkandet bör därför avslås.

Utredningar om faderskap för ogifta

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utredningar om faderskap för ogifta. Utskottet hänvisar till riksdagens tillkännagivande på området.

Jämför reservation 8 (SD), 9 (C) och 10 (KD) samt särskilt yttrande 2 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:607 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag till lagändring som gör det möjligt att fastställa faderskap tidigare än i dag, redan tidigt under graviditeten (yrkande 3). Motionärerna begär även ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till att det ska vara rutin inom mödravården att inleda processen om fastställande av faderskap i de fall där föräldrarna ger sitt medgivande (yrkande 4).

Samma två förslag läggs fram i kommittémotion 2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18.

I kommittémotion 2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkande 4 i denna del föreslås ett tillkännagivande om att regeringen så snart som möjligt bör återkomma med ett förslag till lagändring som förenklar fastställande av faderskap för ogifta föräldrar och gör det möjligt att fastställa faderskapet så tidigt som möjligt. Regeringen bör också ta initiativ till att införa en faderskapspresumtion för en man som är sambo med barnets moder.

I motion 2019/20:1905 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 2 föreslås ett liknande tillkännagivande om en faderskapspresumtion i samboförhållanden, om inte annat anmäls till socialnämnden.

I partimotion 2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 44 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag till lagändring som gör det möjligt att fastställa faderskapet för ogifta föräldrar redan under graviditeten. Samma förslag läggs fram i partimotion 2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 82 och i kommittémotion 2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 50.

I kommittémotion 2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 11 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett förslag till lagändring som gör det möjligt att inleda, och eventuellt även slutföra, processen för fastställande av faderskapet för ogifta föräldrar redan under graviditeten.

I motion 2019/20:812 föreslår Patrick Reslow (SD) ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till att likställa regelverken om fastställande av faderskap för gifta föräldrar respektive föräldrar som är sambor.

I motion 2019/20:1284 av Magdalena Schröder (M) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att modernisera föräldrabalken så att faderskapet kan bekräftas redan under graviditeten för den man som är sambo med barnets mor.

Bakgrund

Om modern vid barnets födelse är gift med en man, ska mannen i äktenskapet automatiskt anses som barnets far, s.k. faderskapspresumtion (1 kap. 1 § föräldrabalken). Om modern inte är gift, fastställs faderskapet i stället genom en bekräftelse eller dom (1 kap. 3 § föräldrabalken). En sådan bekräftelse ska göras skriftligen och bevitnas av två personer. Den ska även skriftligen godkännas av socialnämnden och av modern. Socialnämnden får lämna sitt godkännande endast om det kan antas att mannen är far till barnet. Bekräftelsen får göras även före barnets födelse. (1 kap. 4 § föräldrabalken.) Socialnämnden är skyldig att försöka utreda vem som är far till ett barn när faderskapet inte följer direkt av en faderskapspresumtion. Nämnden ska föra protokoll över vad som förekommer vid utredningen av betydelse för faderskapsfrågan. (2 kap. 1 och 8 §§ föräldrabalken.)

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har utfärdat föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens utredning och fastställande av faderskap (HSLF-FS 2017:49). Enligt föreskrifterna kan socialnämnden, om parterna är sambor och övertygade om att barnet är deras gemensamma, göra en förenklad utredning enligt ett särskilt protokoll, det s.k. S-protokollet. Om parterna samstämmt uppger att barnet är deras gemensamma och det inte framkommer något som ger anledning att ifrågasätta detta, bör utredaren avsluta utredningen genom att ge mannen tillfälle att bekräfta faderskapet. Om utredaren har anledning att känna sig osäker, måste däremot en mer fullständig utredning göras. Ett s.k. MF-protokoll upprättas då. Samma sak gäller om parterna inte bor tillsammans.

Föreskrifterna reglerar även frågan om utredning före barnets födelse. I denna del föreskrivs att om modern begär det, bör socialnämnden inleda en faderskapsutredning före barnets födelse. Socialnämnden bör dock inte godkänna en faderskapsbekräftelse förrän barnet är fött. Om socialnämnden inleder en utredning före barnets födelse, beräknas i praktiken en preliminär konceptionstid och upprättas en bekräftelse. När barnet är fött, beräknas en ny konceptionstid utifrån födelsevikten. Om den nya konceptionstiden faller inom den tidigare beräknade konceptionstiden, godkänner socialnämnden bekräftelsen utan vidare kontakt med parterna och underrättar Skatteverket om det fastställda faderskapet.

Utredningen om faderskap och föräldraskap

Inledning

Utredningen om faderskap och föräldraskap har bl.a. haft i uppdrag att lämna förslag på hur reglerna om bekräftelse av faderskap och föräldraskap för ogifta kan moderniseras och förenklas, med beaktande av vikten av att fastställda faderskap blir korrekta och de möjligheter som digitaliseringen kan erbjuda för att förenkla förfarandet (dir. 2017:28). Utredningen överlämnade i augusti 2018 sitt betänkande Nya regler om faderskap och föräldraskap (SOU 2018:68). I betänkandet föreslås ett nytt sätt att bekräfta faderskap och föräldraskap genom att formkraven för bekräftelse ändras och genom att elektronisk bekräftelse ska vara möjlig.

Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

Ändrade formkrav

Utredningen konstaterar att en bekräftelse av faderskap görs skriftligen. Utredningen föreslår att kravet på bevitning av bekräftelsen tas bort för bekräftelser som avser barn som inte har fyllt 18 år. För att säkerställa att en identitetskontroll kan genomföras, ska bekräftelsen i dessa fall i stället alltid göras vid personlig inställelse hos socialnämnden, vilket i de flesta fall sker även i dag. Bekräftelsen ska, på samma sätt som i dag, skriftligen godkännas av socialnämnden och modern.

Utredningen anser att det är lämpligt att formkraven för fastställande av faderskap genom bekräftelse fortsatt regleras i 1 kap. 4 § föräldrabalken. Liksom i dag kommer, genom hänvisningar till bestämmelsen, samma formkrav att gälla för bekräftelse av föräldraskap enligt 1 kap. 9 § föräldrabalken och för bekräftelse av moderskap eller faderskap när en av eller båda föräldrarna har ändrat könstillhörighet.

Elektronisk bekräftelse

Utredningen lämnar förslag som gör det möjligt att bekräfta faderskap eller föräldraskap elektroniskt inom 14 dagar från barnets födelse. Samma formkrav ska gälla som för en bekräftelse enligt huvudregeln i 1 kap. 4 § föräldrabalken, med den skillnaden att en elektronisk bekräftelse inte ska godkännas av socialnämnden. Möjligheten att bekräfta elektroniskt ska gälla om barnet, modern och den som bekräftar faderskapet eller föräldraskapet är folkbokförda i Sverige. En ytterligare förutsättning ska vara att modern och den som bekräftar är myndiga. En elektronisk bekräftelse ska göras i ett system som tillhandahålls och administreras av Skatteverket.

Utredningen gör bedömningen att de formkrav som är nödvändiga för att säkerställa bekräftelsens karaktär som rättshandling kan uppfyllas genom en elektronisk bekräftelse. Genom kravet på moderns godkännande kan en elektronisk bekräftelse säkerställa att faderskapet och föräldraskapet fastställs korrekt. Godkännandet innebär att modern och den som bekräftar faderskapet

eller föräldraskapet ges möjlighet att lämna samstämmiga uppgifter när de är övertygade om att barnet är deras gemensamma. Det medför enligt utredningens bedömning att en elektronisk bekräftelse i ett sådant fall innebär att den som bekräftar faderskapet eller föräldraskapet också kan antas vara far eller förälder. Socialnämndens godkännande ska därför inte krävas vid elektronisk bekräftelse.

Utredningen gör bedömningen att det inte ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse. Utredningen konstaterar att en möjlighet att bekräfta föräldraskap elektroniskt före barnets födelse skulle innebära att barnet i princip får även en andra förälder fastställt i samband med födelsen. Barnet skulle då i fler fall få sina föräldrar registrerade så snart en födelseanmälan från sjukhuset blivit hanterad av Skatteverket. Av dagens reglering framgår att det är möjligt att lämna en bekräftelse till socialnämnden före barnets födelse. Tillämpningen är dock sådan att socialnämnden inte bör godkänna bekräftelsen förrän barnet är fött. Ett skäl till denna ordning är att möjligheten att beakta konceptionstid och barnets utvecklingsgrad vid födelsen minskar risken för en felaktig faderskapsbekräftelse. Det har till utredningen också förts fram att det i vissa fall är först sedan barnet har fötts som det står klart att den man som har trott sig vara far inte är det. Utredningen konstaterar vidare att det är tidpunkten för barnets födelse som är relevant för att en tidigare lämnad bekräftelse ska bli verksam. Detsamma gäller när en talan förs i domstol om fastställande av faderskap. En sådan talan får inte prövas slutligt före barnets födelse (3 kap. 9 § föräldrabalken). Bakgrunden till denna ordning är att en grundläggande förutsättning för att kunna fastställa ett föräldraskap är att barnet föds levande. Utredningen menar därför att detta talar för att det inte är en lämplig ordning att en elektronisk bekräftelse ska kunna lämnas före barnets födelse.

Till detta kommer, anför utredningen, att det för att kunna bekräfta elektroniskt enligt förslaget krävs att barnets personnummer anges. Det innebär att bekräftelsen endast kan ske om den som ska bekräfta föräldraskapet har tillgång till barnets personnummer. Det skulle enligt uppgift från Skatteverket i och för sig kunna vara möjligt att använda sig av ett personnummer som tillhör den som väntar barnet i stället för barnets personnummer. Om en elektronisk bekräftelse ska kunna lämnas redan före barnets födelse, tänker sig utredningen att de som lämnar uppgifter då i stället för ett personnummer för barnet får ange dels moderns personnummer, dels dag för beräknad födelse. Med en sådan lösning behövs någon form av kontrolluppgift för att efter barnets födelse kunna knyta samman dem som har lämnat uppgifter om det väntade barnet. En sådan ordning skulle dock kräva en gallringsregel för de situationer där graviditeten antingen avslutas med ett missfall, ett barn inte föds levande och därmed inte får ett personnummer eller systemet används trots att ett barn inte väntas. Då det för utredningen är svårt att se några egentliga fördelar med att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse, anser utredningen att det endast bör vara möjligt att

elektroniskt bekräfta föräldraskapet efter att barnet är fött och har tilldelats ett personnummer.

Utredningen påpekar emellertid att det finns situationer där det kan finnas skäl att redan före barnets födelse lämna en bekräftelse. Det kan vara så att den bekräftande föräldern eller modern har en livshotande sjukdom eller av någon annan särskild anledning vill säkerställa barnets ställning i förhållande till dem båda så snart som möjligt. I sådana fall finns fortsatt möjlighet att vända sig till socialnämnden och, som i dag, lämna en bekräftelse före födelsen som kan godkännas så snart socialnämnden får reda på barnets födelsevikt. Det innebär således i tid ett förhållandervis likartat resultat som förslaget om en elektronisk bekräftelse.

Socialnämndens ansvar

Utredningen lämnar också vissa förslag om socialnämndens ansvar. Socialnämnden föreslås fortsätta ha ett ansvar för att barnet får en rättslig förälder fastställd. Om faderskapet eller föräldraskapet inte har blivit fastställt inom 14 dagar från barnets födelse, ska socialnämndens skyldighet att utreda faderskapet inträda. Nämnden får ta upp utredningen tidigare. Skatteverket ska underrätta socialnämnden i de fall ett barn inte har en far eller förälder fastställd på den femtonde dagen.

Enligt utredningen är det inte lämpligt att socialnämndens utrednings-skyldighet inträder samtidigt som föräldrar har möjlighet att elektroniskt bekräfta faderskap eller föräldraskap. Socialnämndens skyldighet att utreda faderskap bör därför senareläggas. Förslaget innebär att socialnämndens skyldighet att försöka utreda vem som är förälder och se till att det fastställs ett faderskap eller föräldraskap ska ändras så att det framgår att utredningsskyldigheten inträder vid den senare tidpunkten. Förslaget om elektronisk bekräftelse innebär enligt utredningen att många föräldrar inte kommer att behöva stöd av socialnämnden utan i stället kommer att använda den nya möjligheten för bekräftelse.

Utredningen gör även bedömningen att det inte bör införas en utökad möjlighet att hos socialnämnden rutinmässigt bekräfta föräldraskap före barnets födelse. Utredningen konstaterar att det redan i dag är möjligt att bekräfta ett föräldraskap före barnets födelse. Den möjligheten bör också, enligt utredningen, även fortsättningsvis finnas kvar. Av föreskrifter och allmänna råd framgår dock att socialnämnden ska godkänna en sådan bekräftelse först efter att barnet är fött. Skälet är att en förutsättning för socialnämndens godkännande är att det exempelvis ska kunna antas att mannen är far. Denna förutsättning för godkännande måste behållas, eftersom det säkerställer att ett fastställt föräldraskap överensstämmer med den som enligt lag ska anses som förälder till ett barn. Samma skäl som utredningen har redovisat när det gäller från vilken tidpunkt en elektronisk bekräftelse ska kunna lämnas gör sig gällande i fråga om tidpunkten för socialnämndens godkännande av en bekräftelse. Ett skäl till dagens ordning är att det i vissa

fall är först sedan barnet har fötts som det står klart att exempelvis den man som har trott sig vara far inte är det. Behovet av en rättsgenetisk undersökning kan därmed uppkomma först efter att barnet har fötts. En grundläggande förutsättning för att kunna fastställa ett föräldraskap är att barnet föds levande. Mot den bakgrunden gör utredningen bedömningen att det inte är lämpligt att införa en möjlighet för socialnämnden att godkänna en lämnad bekräftelse redan före barnets födelse.

Eftersom det redan enligt dagens regler är möjligt att lämna en bekräftelse före barnets födelse, krävs det enligt utredningen inte några författningsändringar för att fler ska kunna använda sig av den möjligheten. I stället krävs information till blivande föräldrar om att det finns möjlighet till bekräftelse hos socialnämnden före barnets födelse. Utredningen gör dock bedömningen att behovet av att lämna en sådan bekräftelse kommer att minska om det införs en möjlighet att bekräfta föräldraskap elektroniskt inom 14 dagar från barnets födelse.

Sammantaget bedömer utredningen att det inte finns förutsättningar att ytterligare förenkla när det gäller bekräftelse som lämnas hos socialnämnden. Emellertid anser utredningen att förslaget om elektronisk bekräftelse tillsammans med information till blivande föräldrar om såväl den möjligheten som möjligheten att bekräfta föräldraskap före barnets födelse hos socialnämnden gemensamt kan nå de allra flesta blivande föräldrar.

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen riktade, på utskottets förslag, våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att prioritera den fortsatta beredningen av förslagen från Utredningen om faderskap och föräldraskap om moderniseringar av regelverket för bekräftelse av faderskap för ogifta, så att lagändringar kan träda i kraft så snart som möjligt (bet. 2018/19:CU7, rskr. 2018/19:180). Enligt tillkännagivandet bör regeringen också närmare överväga om det, trots utredningens bedömning i frågan, även ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse. Som skäl för tillkännagivandet anförde utskottet bl.a. följande:

Utskottet konstaterar att det redan i dag är möjligt att lämna en faderskapsbekräftelse före ett barns födelse. Enligt föreskrifter och allmänna råd bör dock socialnämnden godkänna bekräftelsen först efter att barnet är fött. När socialnämnden på begäran inleder en faderskapsutredning före barnets födelse, beräknas i praktiken en preliminär konceptionstid och upprättas en bekräftelse. När barnet är fött, beräknas en ny konceptionstid utifrån födelsevikten. Om den nya konceptionstiden faller inom den tidigare beräknade konceptionstiden, godkänner socialnämnden bekräftelsen utan vidare kontakt med parterna och underrättar Skatteverket om det fastställda faderskapet.

Som framgår ovan har Utredningen om faderskap och föräldraskap bl.a. haft i uppdrag att lämna förslag på hur reglerna om bekräftelse av faderskap och föräldraskap för ogifta kan moderniseras och förenklas, med beaktande av vikten av att fastställda faderskap blir korrekta och de möjligheter som digitaliseringen kan erbjuda för att förenkla förfarandet.

Utredningen föreslår i sitt betänkande Nya regler om faderskap och föräldraskap (SOU 2018:68) flera förenklingar i regelverket. Det föreslås dels att kravet på bevitning av en faderskapsbekräftelse tas bort, dels att det även ska vara möjligt att bekräfta faderskap elektroniskt utan krav på godkännande från socialnämnden. Utredningen anser också att blivande föräldrar bör få information både om den befintliga möjligheten till bekräftelse hos socialnämnden före barnets födelse och om den föreslagna, nya möjligheten till elektronisk bekräftelse.

Utskottet välkomnar utredningens förslag och anser att regeringen bör prioritera den fortsatta beredningen av förslagen, så att lagändringar kan träda i kraft så snart som möjligt. Regeringen bör samtidigt överväga vissa ytterligare moderniseringar av reglerna. Utskottet konstaterar i den delen att utredningen gör bedömningen att det inte ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse. Utskottet anser att regeringen bör närmare överväga om en sådan möjlighet trots det bör införas.

Frågesvar

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson anförde den 25 februari 2020 i ett frågesvar (fr. 2019/20:992) att det pågår ett arbete i Regeringskansliet med betänkandet från Utredningen om faderskap och föräldraskap. Enligt statsrådet är frågorna viktiga, och regeringen avser att återkomma när beredningen är färdig.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar, på samma sätt som tidigare, att det redan i dag är möjligt att lämna en faderskapsbekräftelse före ett barns födelse. Enligt föreskrifter och allmänna råd bör dock socialnämnden godkänna bekräftelsen först efter att barnet är fött. När socialnämnden på begäran inleder en faderskapsutredning före barnets födelse, beräknas i praktiken en preliminär konceptionstid och upprättas en bekräftelse. När barnet är fött, beräknas en ny konceptionstid utifrån födelsevikten. Om den nya konceptionstiden faller inom den tidigare beräknade konceptionstiden, godkänner socialnämnden bekräftelsen utan vidare kontakt med parterna och underrättar Skatteverket om det fastställda faderskapet.

Utredningen om faderskap och föräldraskap föreslår i sitt betänkande Nya regler om faderskap och föräldraskap (SOU 2018:68) flera förenklingar i regelverket. Det föreslås dels att kravet på bevitning av en faderskapsbekräftelse tas bort, dels att det även ska vara möjligt att bekräfta faderskap elektroniskt utan krav på godkännande från socialnämnden. Utredningen anser också att blivande föräldrar bör få information både om den befintliga möjligheten till bekräftelse hos socialnämnden före barnets födelse och om den föreslagna, nya möjligheten till elektronisk bekräftelse. Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

Riksdagen riktade, på utskottets förslag, våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att prioritera den fortsatta beredningen av förslagen från Utredningen om faderskap och föräldraskap om moderniseringar av

regelverket för bekräftelse av faderskap för ogifta, så att lagändringar kan träda i kraft så snart som möjligt. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också närmare överväga om det, trots utredningens bedömning i frågan, även ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse.

Utskottet anser inte att det som anförs i motionerna motiverar något ytterligare tillkännagivande till regeringen i frågan om utredningar om faderskap för ogifta. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplaceringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om en översyn av reglerna om vårdnadsöverflyttning och adoption vid familjehemsplaceringar och tillkännager detta för regeringen.

Motionerna

I motion 2019/20:2606 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga en översyn av vårdnadsreglerna när det gäller familjehemsplacerade barn för att se till att dessa barn växer upp i en trygg och stabil miljö.

I motionerna 2019/20:1806 av Åsa Coenraads m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt 2019/20:2606 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M) yrkande 1 läggs det fram förslag om att se över reglerna om adoption i samma syfte.

Gällande rätt

Vårdnadsöverflyttning

I 6 kap. föräldrabalken finns bestämmelser om vårdnad och om överflyttning av vårdnad. Regleringen innebär bl.a. följande:

Barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet ska det fästas avseende särskilt vid bl.a. risken för att barnet far illa samt barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. Hänsyn ska också tas till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad. (Se 2 a §.)

Om en förälder vid utövandet av vårdnaden om ett barn gör sig skyldig till missbruk eller försummelse eller i övrigt brister i omsorgen om barnet på ett sätt som medför bestående fara för barnets hälsa eller utveckling, ska domstolen besluta om ändring i vårdnaden (7 §). Om bristen gäller båda föräldrarna, ska domstolen flytta över vårdnaden till en eller två särskilt

förordnade vårdnadshavare. Frågan kan prövas bl.a. på talan av socialnämnden.

Om ett barn stadigvarande har vårdats och fostrats i ett annat enskilt hem än föräldrahemmet, kan föräldrar under vissa omständigheter fråntas vårdnaden även om de inte brustit i omvårdnaden om sitt barn på ett sätt som medför bestående fara för barnets person enligt ovan (dvs. 7 §). Om det sålunda är uppenbart att det är bäst för barnet att det rådande förhållandet får bestå och att vårdnaden flyttas över till den eller dem som har tagit emot barnet eller någon av dem, ska domstolen utse denne eller dessa att såsom särskilt förordnade vårdnadshavare utöva vårdnaden om barnet (8 §). Frågor om en sådan överflyttning av vårdnaden prövas enbart på talan av socialnämnden.

Adoption

De grundläggande bestämmelserna om adoption finns i 4 kap. föräldrabalken. Regleringen innebär bl.a. följande:

Barnets bästa ska ges störst vikt vid alla frågor som rör adoption av ett barn (1 §). Ett barn får adopteras endast om det med beaktande av samtliga omständigheter är lämpligt (2 §). Vid den bedömningen ska särskilt beaktas barnets behov av adoption och sökandens lämplighet att adoptera.

För adoption krävs det vidare samtycke från en förälder som är vårdnadshavare, men däremot inte från en förälder som är utan del i vårdnaden (8 §). Om en överflyttning av vårdnaden har skett enligt regleringen ovan, krävs det alltså inte samtycke från den biologiska förälder som har mist vårdnaden. En sådan förälder har däremot rätt att komma till tals i adoptionsärendet (18 §). Det finns även vissa möjligheter att besluta om adoption utan en vårdnadshavares samtycke, nämligen om vårdnadshavaren befinner sig på okänd ort eller är varaktigt förhindrad att samtycka till följd av en psykisk sjukdom eller något annat liknande förhållande. Utöver detta finns en möjlighet till undantag från kravet på samtycke om det finns synnerliga skäl för det.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att frågan om barnets intressen när det gäller barn som är placerade i familjehem har varit föremål för stor uppmärksamhet och diskussion i olika sammanhang under senare tid. Diskussionen har främst tagit sikte på regleringen i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och socialtjänstlagen (2001:453), som hör till socialutskottets beredningsområde. I socialutskottet pågår beredning av ett förslag till utskottsinitiativ om ändringar i bl.a. LVU. Den regleringen omfattar, såvitt här är av särskilt intresse, frågan om när och under vilka förutsättningar som socialnämnden bör ta initiativ till en vårdnadsöverflyttning.

Inom ramen för den debatt som har förts har det även ifrågasatts om barnets bästa i tillräckligt hög grad tillgodoses genom de ovan redovisade bestämmelserna om vårdnadsöverflyttning och adoption i föräldrabalken. Det

handlar närmare bestämt om huruvida bestämmelsernas nuvarande utformning möjliggör vårdnadsöverflyttning och adoption i den utsträckning som barnets bästa får anses motivera. Mot bl.a. den bakgrunden anser utskottet att det finns skäl för en översyn av föräldrabalkens reglering i nämnda hänseenden. I sammanhanget finns det också anledning att titta närmare på om formerna och ordningen för prövningen av en fråga om vårdnadsöverflyttning i de aktuella fallen är ändamålsenliga, t.ex. när det gäller vid vilken slags domstol som prövningen görs och vem som har rätt att initiera prövningen. Regeringen bör därför ta initiativ till en sådan översyn. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

Testamentsregister

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om testamentsregister. Utskottet hänvisar till riksdagens tillkännagivande på området.

Jämför reservation 11 (SD) och 12 (KD) samt särskilt yttrande 3 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2019/20:607 av Mikael Eskilander m.fl. (SD) yrkande 30 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör ta nödvändiga initiativ till att inrätta ett frivilligt, statligt testamentsregister.

Ett liknande förslag om att inrätta ett frivilligt testamentsregister i offentlig regi läggs fram i kommittémotion 2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 49.

I motion 2019/20:462 föreslår Ingemar Nilsson (S) ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma med ett lagförslag som innebär att det blir obligatoriskt att registrera testamenten.

Bakgrund

Skatteverket lämnade i maj 2008 förslag till en reglering av testamentsregister i promemorian Bouppteckningar och testamentsregister (bilaga till dnr 131 79596-08/113). Efter att Justitiedepartementet berett Skatteverkets förslag i promemorian, fann den dåvarande regeringen i ett beslut den 4 april 2012 inte tillräckliga skäl att gå vidare med förslagen (dnr Ju2008/4624/L2).

I juli 2012 antogs inom EU förordningen (EU) nr 650/2012 om behörighet, tillämplig lag, erkännande och verkställighet av domar samt godkännande och verkställighet av officiella handlingar i samband med arv och om inrättandet av ett europeiskt arvsintyg (arvsförordningen). Förordningens bestämmelser började tillämpas i augusti 2015.

I kommissionens förslag till arvsförordning (COM(2009) 154) redovisades att frågan om registrering av testamenten kommer att bli föremål för ett senare förslag från kommissionen.

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson framhöll den 13 april 2016 i ett frågesvar (fr. 2015/16:1058) att det är allvarligt om testamenten av olika anledningar inte kommer fram efter ett dödsfall, med följden att en persons yttersta vilja inte kan respekteras. Statsrådet anförde att han som ett första steg avsåg att ta initiativ till att frågan om att inrätta ett offentligt testamentsregister skulle övervägas på nytt inom Justitiedepartementet.

Riksdagens tillkännagivande

Riksdagen riktade, på utskottets förslag, våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att gå vidare med arbetet att se över möjligheten att registrera testamenten i ett register som tillhandahålls i offentlig regi. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också i ett lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen och redovisa resultatet av arbetet (bet. 2018/19:CU7, rskr. 2018/19:180).

Som skäl för tillkännagivandet anförde utskottet bl.a. följande:

Det är allvarligt om testamenten av olika anledningar inte kommer fram efter ett dödsfall, med följden att en persons yttersta vilja inte kan respekteras. Som utskottet har påtalat vid upprepade tillfällen finns det därför goda skäl att införa en möjlighet att registrera testamenten. Skatteverket har tidigare utarbetat ett förslag som innehåller en möjlighet att registrera testamenten i ett officiellt testamentsregister, och frågan om att inrätta ett offentligt testamentsregister är sedan viss tid föremål för överväganden inom Justitiedepartementet. Utskottet konstaterar också att den närliggande frågan om upprättande och hantering av elektroniska framtidsfullmakter kommer att övervägas av regeringen i samband med den planerade översynen av regelverket för gode män, förvaltare och överförmyndare [...].

Mot den bakgrunden anser utskottet att regeringen bör gå vidare med arbetet att se över möjligheten att registrera testamenten i ett register som tillhandahålls i offentlig regi. Regeringen bör också i ett lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen och redovisa resultatet av arbetet.

Interpellation till statsråd

Justitie- och migrationsminister Morgan Johansson anförde den 30 januari 2020 i ett interpellationssvar om inrättande av ett testamentsregister bl.a. följande (ip. 2019/20:209):

Syftet med ett testamente är att en avliden persons yttersta vilja ska kunna beaktas och bli styrande för fördelningen av hans eller hennes kvarlåtenskap. Det är viktigt att testamentet förvaras på ett tryggt sätt, så att denna vilja kommer i dagen och kan respekteras. Ett testamentsregister i offentlig regi är inte det enda eller nödvändigtvis det bästa sättet att säkerställa detta. Ett frivilligt statligt register skulle inte hindra förekomsten av förfalskade eller borttappade testamenten. Det finns vidare redan privata aktörer som tillhandahåller förvaring av testamenten.

Den dåvarande regeringen beslutade 2012 att inte gå vidare med ett förslag av Skatteverket om att inrätta ett statligt testamentsregister. Det är dock allvarligt om det visar sig att testamenten av olika anledningar inte kommer fram efter ett dödsfall. Ett arbete med att överväga frågan på nytt har därför inletts i Regeringskansliet, och jag avser att återkomma i frågan.

Testamenten har i vissa avseenden likheter med framtidsfullmakter. Regeringen tillsatte i somras en utredning som ska överväga om och hur framtidsfullmakter ska kunna upprättas och hanteras elektroniskt. Frågan om ett register för dessa fullmakter aktualiseras i det sammanhanget. Det finns därför anledning att beakta det arbetet inför ett ställningstagande i frågan om det bör inrättas ett statligt testamentsregister.

Utskottets ställningstagande

Som tidigare framhållits av utskottet är det allvarligt om testamenten av olika anledningar inte kommer fram efter ett dödsfall, med följden att en persons yttersta vilja inte kan respekteras. Riksdagen riktade därför, på utskottets förslag, våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att gå vidare med arbetet att se över möjligheten att registrera testamenten i ett register som tillhandahålls i offentlig regi. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också i ett lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen och redovisa resultatet av arbetet.

Utskottet anser inte att det som anförs i motionerna motiverar något ytterligare tillkännagivande till regeringen i frågan om testamentsregister. Motionsyrkandena bör därför avslås.

Motioner som bereds förenklad

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsförslag som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 4 (M, SD, C, KD, L).

I betänkandet behandlas motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat tidigare under valperioden. Under riksmötet 2018/19 har detta gjorts i betänkandena 2018/19:CU4, 2018/19:CU7 och 2018/19:CU14, och riksdagen har i enlighet med utskottets förslag avslagit motionsyrkandena. Motionsförslagen gäller barnäktenskap, tvångsäktenskap och fullmaktsäktenskap, villkoren för borgerliga vigselförrättare, rätt för borgerliga vigselförrättare att förrätta vigslar i främmande stater, giftorättens omfattning vid bodelning, bodelningsförrättningen, talerätt vid fastställande av faderskap, föräldraskap vid assisterad befruktning, föräldraskapspresumtion vid ändrad könstillhörighet, föräldraskap vid surrogatarrangemang i utlandet, frågor om adoption och vårdnad m.m. i övrigt, barnbalk, automatisk gemensam vårdnad för ogifta föräldrar, könsneutral föräldrabalk, överförmyndare, gode män och förvaltare,

framtidfullmakter, dödförklaring, laglott, särkullbarns och efterlevande makes arvsrätt, arvsrätt för kusiner, förverkande av arvsrätt, arvsrätt i fråga om digitala tillgångar samt elektroniska dokument i familjerättsliga sammanhang.

Utskottet står fast vid sina senaste ställningstaganden, och det finns inte heller andra skäl att åter behandla motionerna i vanlig ordning. Motionerna avstyrks därför.

Reservationer

1. Polygama äktenskap, punkt 1 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 25 och

2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 13–15 och

bifaller delvis motion

2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 14.

Ställningstagande

I likhet med utskottsmajoriteten konstaterar vi att polygama äktenskap är en icke önskvärd företeelse och att det därför är angeläget att sådana äktenskap vägras erkännande eller på annat sätt inte tillåts bestå i Sverige. Även vi ser därför positivt på förslaget från Utredningen om strängare regler om utländska månggiften att ta bort det befintliga anknytningskravet i fråga om utländska polygama äktenskap, så att hinder mot erkännande ska gälla oavsett parternas anknytning till Sverige när äktenskapet ingicks. Vi kan samtidigt konstatera att utredningens förslag inte är tillräckligt långtgående på flera punkter.

Regeringen bör enligt vår mening återkomma med ett förslag till skärpt lagstiftning som innebär att utländska polygama äktenskap aldrig ska erkännas i Sverige och att sådana äktenskap ska vara olagliga för alla i landet. Dessutom ska sådana äktenskap som redan har erkänts av svenska myndigheter upplösas. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Polygama äktenskap, punkt 1 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 25,

2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 14 och
2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkandena 13–15.

Ställningstagande

Idén om att en man ska ha flera fruar är gravt patriarkal, och månggifte ska därför motarbetas. I likhet med utskottsmajoriteten konstaterar jag att utländska polygama äktenskap är en icke önskvärd företeelse och att det är angeläget att sådana äktenskap vägras erkännande eller på annat sätt inte tillåts bestå i Sverige. Även jag ser därför positivt på förslaget från Utredningen om strängare regler om utländska månggiften att ta bort det befintliga anknätningskravet i fråga om utländska polygama äktenskap, så att hinder mot erkännande ska gälla oavsett parternas anknätning till Sverige när äktenskapet ingicks. Jag är också öppen för att den ståndpunkt som utskottsmajoriteten lägger fram i form av ett förslag till tillkännagivande kan vara det som behövs. Jag anser dock att för att få en allsidig belysning och ett gediget beslutsunderlag, och därmed en så bra och effektiv lagstiftning som möjligt, bör man först lyssna på dem som kan dessa frågor bäst och som träffar på och arbetar praktiskt med frågorna. Betänkandet från Utredningen om strängare regler om utländska månggiften är för närvarande föremål för remissbehandling, och remissvaren ska ha kommit in till Regeringskansliet senast den 12 maj 2020. Jag anser att det är viktigt att lyssna på remissvaren innan riksdagen tar ställning. Inte minst för att säkerställa att den som är att betrakta som en svagare part i ett polyamt äktenskap tillförsäkras ett godtagbart rättsligt skydd i sammanhanget. Att jag vill avslå motionsyrkandena handlar därmed inte om ett motstånd mot själva förslagen, utan om att riksdagen bör invänta mer information för att kunna fatta beslut om bästa möjliga lagstiftning mot polygama äktenskap. Motionsyrkandena bör därför avslås.

3. Kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare, punkt 2 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD) yrkande 10.

Ställningstagande

I maj 2012 presenterade Utredningen om stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap sitt betänkande Stärkt skydd mot tvångsäktenskap och barnäktenskap (SOU 2012:35). Utredningen föreslog bl.a. bättre tillsyn, skärpta krav och djupare dialog med religiösa samfund och vigselförrättare för att stoppa tvångsäktenskap och barnäktenskap.

I juli 2014 trädde vissa lagändringar i kraft som syftade till att skärpa kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare. Samma år infördes också bl.a. förbättrade möjligheter för Kammarkollegiet att utöva tillsyn över vigselverksamheten genom en särskild förordning. Detta är positivt. Vi anser dock att det finns skäl för regeringen att på nytt granska förslagen i det betänkande som låg till grund för 2014 års reform på området och överväga om det nu bör vidtas några ytterligare åtgärder.

Regeringen bör därför överväga om det finns skäl att ytterligare skärpa kraven på trossamfunden och deras vigselförrättare i syfte att stoppa tvångsäktenskap och barnäktenskap. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 5 (M)

av Betty Malmberg (M), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motion

2019/20:285 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V).

Ställningstagande

Bestämmelserna om äktenskapsskillnad infördes under 1970-talet. De syftade till att förenkla förfarandet vid skilsmässor. Exempelvis är det numera möjligt att få sitt äktenskap upplöst utan att behöva uppge någon särskild grund för äktenskapsskillnaden och utan något krav på särlevnad. Detta menar vi har varit nödvändiga förändringar för att modernisera äktenskapslagstiftningen. Vi anser att ytterligare moderniseringar nu är önskvärda. Vi föreslår därför att betänketiden avskaffas för den situation när bara den ena maken begär äktenskapsskillnad och det inte finns barn under 16 år med i bilden. Detta skulle ha flera fördelar, inte minst i äktenskap där den ena maken utsatts för våld eller kränkningar av annat slag.

Det får bli regeringens uppgift att utarbeta de lagförslag som krävs och återkomma till riksdagen.

Vad som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

5. Betänketid vid äktenskapsskillnad, punkt 5 (V)

av Jon Thorbjörnson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:285 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V) och
avslår motion
2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Reglerna om betänketid vid äktenskapsskillnad rimmar illa med synen på makarna som självständiga och jämställda individer och ger uttryck för en förlegad syn på äktenskapet. Ett par som väl fattat beslut om att ansöka om äktenskapsskillnad torde redan ha övervägt detta i tillräcklig omfattning. Om endast en av makarna vill att äktenskapet ska upplösas, torde denna önskan ha sin grund i att relationen faktiskt inte fungerar. Betänketiden leder till en onödigt utdragen process som riskerar att försvåra både de vuxnas och de eventuella barnens anpassning till de nya livsvillkoren. Tiden är nu mogen för att göra en ny avvägning och låta människor ta ut äktenskapsskillnad utan att det ställs krav på betänketid. Skulle personerna i fråga vid en senare tidpunkt ändra sig, finns ju alltid möjligheten att på nytt ingå äktenskap.

Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett lagförslag som innebär att det inte i något fall ska finnas ett krav på betänketid vid äktenskapsskillnad. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

6. Sambolagens tillämpning på underåriga, punkt 6 (C, L)

av Martina Johansson (C) och Malin Danielsson (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L) yrkande 13.

Ställningstagande

Avsaknaden av en åldersgräns i sambolagen innebär att även vuxnas förhållanden med omyndiga räknas som samboförhållanden i lagens mening. Det finns naturligtvis ett stort antal samboförhållanden mellan en vuxen och en omyndig som ingås fullt frivilligt och utan tvång eller påtryckningar. Men det finns också situationer där det som räknas som samboförhållanden i praktiken kan handla om informella barnäktenskap. Vi anser att det finns skäl att problematisera det faktum att sambolagens reglering blir fullt ut tillämplig trots att barn under 18 år har begränsad rättslig handlingsförmåga i ekonomiska frågor. En analys bör göras så att inte sambolagen i något sammanhang kan användas för att ge legitimitet och erkännande åt samma förtryckande traditioner som ligger bakom barnäktenskap i juridisk mening.

Regeringen bör därför ta initiativ till att analysera hur sambolagens reglering förhåller sig till informella barnäktenskap när det gäller minderåriga sambor. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

7. Samboegendom, punkt 7 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

Sambolagen är en trygghetslag som syftar till att människor som väljer att bo tillsammans utan att gifta sig får en större trygghet än de annars skulle ha haft. Det är inte ovanligt att par väljer att flytta ihop i den enes bostad. För att bägge ska kunna bli ägare till en fastighet, om det finns lån som överstiger 85 procent av fastighetens taxeringsvärde och bägge ska stå på lånet, måste den som flyttat dit köpa en andel av fastigheten, vilket kan få stora skatterättsliga konsekvenser. Ett långsiktigt förhållande innebär ofta gemensamma investeringar i bostaden. I sådana fall är det en fördel om bägge parter också är ägare till fastigheten – eller att den åtminstone utgör samboegendom. Detta eftersom bägge parter då får ut hälften var vid en separation eller ett dödsfall.

Med dagens lagstiftning kan frågan i och för sig lösas genom att halva fastigheten ges i gåva till den andra sambon utan att denne går in som medlåneansvarig, men detta kan orsaka problem längre fram. Ofta löses situationen inte alls på förhand, utan problem uppstår i stället längre fram.

För att trygga båda parter investeringar och förhindra att parterna måste flytta till en gemensam bostad för att egendomen ska anses vara samboegendom, tycker jag att det bör vara möjligt att avtala om att sambors gemensamma bostad ska utgöra samboegendom trots att den inte införskaffats för gemensamt bruk. Regeringen bör därför ta initiativ till en lagändring av den innebörden.

8. Utredningar om faderskap för ogifta, punkt 8 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 4 samt
2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkandena 17 och 18,
bifaller delvis motionerna
2019/20:1284 av Magdalena Schröder (M) yrkande 1,
2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 44,
2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 50,
2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 11 och
2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 82 och
avslår motionerna
2019/20:812 av Patrick Reslow (SD),
2019/20:1905 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 2 och
2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkande 4 i denna del.

Ställningstagande

Det är i dag möjligt att lämna en faderskapsbekräftelse före ett barns födelse. Enligt föreskrifter och allmänna råd bör dock socialnämnden inte godkänna bekräftelsen förrän barnet är fött.

Utredningen om faderskap och föräldraskap föreslår i sitt betänkande Nya regler om faderskap och föräldraskap (SOU 2018:68) förenklingar i regelverket för fastställande av faderskap. Det föreslås dels att kravet på bevitning av en faderskapsbekräftelse tas bort, dels att det även ska vara möjligt att bekräfta faderskap elektroniskt utan krav på godkännande från

socialnämnden. Detta är i sig positivt. Samtidigt gör dock utredningen bedömningen att det inte ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse och att det inte heller bör införas en utökad möjlighet att hos socialnämnden rutinmässigt bekräfta föräldraskap före barnets födelse.

Riksdagen riktade våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att prioritera den fortsatta beredningen av förslagen från Utredningen om faderskap och föräldraskap om moderniseringar av regelverket för bekräftelse av faderskap för ogifta, så att lagändringar kan träda i kraft så snart som möjligt. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också närmare överväga om det, trots utredningens bedömning i frågan, även ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse.

Vi tycker att det är rimligt att blivande föräldrar, om de så önskar, ska kunna få faderskapet fastställt så snart graviditeten konstaterats. Det bör dessutom vara rutin inom mödravården att inleda processen om fastställande av faderskap, i de fall där föräldrarna ger sitt medgivande. Regeringen bör därför skyndsamt ta nödvändiga initiativ till det. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

9. Utredningar om faderskap för ogifta, punkt 8 (C)

av Martina Johansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 11,
bifaller delvis motionerna

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 3,

2019/20:1284 av Magdalena Schröder (M) yrkande 1,

2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 17,

2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkande 4 i denna del,

2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 44,

2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 50 och

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 82 och
avslår motionerna

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 4,

2019/20:812 av Patrick Reslow (SD),

2019/20:1905 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 2 och

2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 18.

Ställningstagande

Det är i dag möjligt att lämna en faderskapsbekräftelse före ett barns födelse. Enligt föreskrifter och allmänna råd bör dock socialnämnden inte godkänna bekräftelsen förrän barnet är fött.

Utredningen om faderskap och föräldraskap föreslår i sitt betänkande Nya regler om faderskap och föräldraskap (SOU 2018:68) förenklingar i regelverket för fastställande av faderskap. Det föreslås dels att kravet på bevitning av en faderskapsbekräftelse tas bort, dels att det även ska vara möjligt att bekräfta faderskap elektroniskt utan krav på godkännande från socialnämnden. Samtidigt gör utredningen bedömningen att det inte ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse och att det inte heller bör införas en utökad möjlighet att hos socialnämnden rutinemässigt bekräfta föräldraskap före barnets födelse.

Riksdagen riktade våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att prioritera den fortsatta beredningen av förslagen från Utredningen om faderskap och föräldraskap om moderniseringar av regelverket för bekräftelse av faderskap för ogifta, så att lagändringar kan träda i kraft så snart som möjligt. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också närmare överväga om det, trots utredningens bedömning i frågan, även ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse.

Familjer kan se olika ut, och samhället måste anpassa sig efter det. Jag vill understryka vikten av att föräldraskapsutredningar påbörjas redan under graviditeten så att frågan om föräldraskap i så många fall som möjligt är klar när barnet föds och ett beslut kan tas så snart som möjligt. Det skulle öka tryggheten för såväl barn som föräldrar. Regeringen bör därför snarast möjligt återkomma med ett förslag till lagändring som gör det möjligt att inleda, och eventuellt även slutföra, processen för fastställande av faderskapet för ogifta föräldrar redan under graviditeten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

10. Utredningar om faderskap för ogifta, punkt 8 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänner detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 44,
2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 50 och
2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD) yrkande 82,
bifaller delvis motionerna

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 3,
2019/20:1284 av Magdalena Schröder (M) yrkande 1,
2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 17,
2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M) yrkande 4 i denna del och
2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 11 och
avslår motionerna
2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 4,
2019/20:812 av Patrick Reslow (SD),
2019/20:1905 av Josefin Malmqvist (M) yrkande 2 och
2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD) yrkande 18.

Ställningstagande

Det är i dag möjligt att lämna en faderskapsbekräftelse före ett barns födelse. Enligt föreskrifter och allmänna råd bör dock socialnämnden inte godkänna bekräftelsen förrän barnet är fött.

Utredningen om faderskap och föräldraskap föreslår i sitt betänkande Nya regler om faderskap och föräldraskap (SOU 2018:68) förenklingar i regelverket för fastställande av faderskap. Det föreslås dels att kravet på bevittning av en faderskapsbekräftelse tas bort, dels att det även ska vara möjligt att bekräfta faderskap elektroniskt utan krav på godkännande från socialnämnden. Detta är i sig positivt. Samtidigt gör dock utredningen bedömningen att det inte ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse och att det inte heller bör införas en utökad möjlighet att hos socialnämnden rutinmässigt bekräfta föräldraskap före barnets födelse.

Riksdagen riktade våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att prioritera den fortsatta beredningen av förslagen från Utredningen om faderskap och föräldraskap om moderniseringar av regelverket för bekräftelse av faderskap för ogifta, så att lagändringar kan träda i kraft så snart som möjligt. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också närmare överväga om det, trots utredningens bedömning i frågan, även ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse.

Det är angeläget att båda föräldrarna är delaktiga i barnets förhållanden och tar ansvar för barnet. Ett sätt att åstadkomma detta är att säkerställa att faderskapet för ogifta föräldrar kan fastställas redan under graviditeten, så att barnet har två legala föräldrar redan när det föds. Regeringen bör därför så snart som möjligt återkomma till riksdagen med ett förslag till lagändring som gör det möjligt att fastställa faderskapet för ogifta föräldrar redan under graviditeten. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

11. Testamentsregister, punkt 10 (SD)

av David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:607 av Mikael Eskilanderesson m.fl. (SD) yrkande 30,
bifaller delvis motion
2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 49 och
avslår motion
2019/20:462 av Ingemar Nilsson (S).

Ställningstagande

Testamenten upprättas i dag ofta med hjälp av banker, begravningsbyråer eller andra privata aktörer. Många gånger förvaras dokumentet i hemmet eller i ett bankfack, men tyvärr händer det att testamenten kommer bort eller inte hittas. Det kan bero på olika saker. Exempelvis kan testatorn ha ångrat sig och förstört dokumentet, men det kan också vara så att någon som sett sig missgynnad av testamentet har valt att låta det försvinna.

Om testamenten i stället förvarades hos en statlig, nationell myndighet skulle de vara enkla att hitta och dessutom ostridigt anses som äkta. Ett oberoende, frivilligt register för testamenten med möjlighet till digital hantering borde därför vara att föredra framför nuvarande ordning.

Riksdagen riktade, på utskottets förslag, våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att gå vidare med arbetet att se över möjligheten att registrera testamenten i ett register som tillhandahålls i offentlig regi. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också i ett lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen och redovisa resultatet av arbetet. Vi anser att det finns skäl för ytterligare ett tillkännagivande.

Regeringen bör ta nödvändiga initiativ till att inrätta ett frivilligt, statligt testamentsregister. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

12. Testamentsregister, punkt 10 (KD)

av Larry Söder (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 49,
bifaller delvis motion

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD) yrkande 30 och
avslår motion

2019/20:462 av Ingemar Nilsson (S).

Ställningstagande

Det är inte ovanligt att testamenten försvinner eller att tvister om ett testaments giltighet uppstår. Många förvarar sitt testamente i ett bankfack, hos en advokatbyrå eller hos ett bouppteckningsföretag. Detta innebär dock inte någon garanti för att testamentet kommer fram vid testatorns död.

Bouppteckningar och äktenskapsförord registreras hos en myndighet. Skatteverket utarbetade 2008 ett förslag om ett frivilligt officiellt testamentsregister, dit testamenten skulle kunna skickas för att sedan skannas in och sparas elektroniskt. Absolut sekretess skulle råda, och originalet skulle återsändas. Hanteringen skulle finansieras med en avgift till myndigheten i samband med registreringen.

Skatteverket är den myndighet som torde vara bäst skickad att sköta ett testamentsregister, eftersom myndigheten redan har ansvaret för folkbokföringen, inklusive registrering av dödsfall och utfärdande av dödsfallsintyg. Vid registrering av dödsfall skulle myndigheten kunna uppmärksamma anhöriga på förekomsten av ett testamente.

Riksdagen riktade, på utskottets förslag, våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att gå vidare med arbetet att se över möjligheten att registrera testamenten i ett register som tillhandahålls i offentlig regi. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också i ett lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen och redovisa resultatet av arbetet. Jag anser att det finns skäl för ytterligare ett tillkännagivande.

Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag som ligger i linje med vad Skatteverket har föreslagit. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Polygama äktenskap, punkt 1 (KD)

Larry Söder (KD) anför:

Polygama äktenskap är en icke önskvärd företeelse, och det är därför angeläget att sådana äktenskap vägras erkännande eller på annat sätt inte tillåts bestå i Sverige. Jag har därför ställt mig bakom utskottets förslag att riksdagen riktar ett tillkännagivande till regeringen om att snarast möjligt återkomma med ett förslag till skärpt lagstiftning mot utländska polygama äktenskap. Jag kommer att noga följa frågans fortsatta hantering och ta de initiativ till åtgärder som behövs för att få en ändamålsenlig lagstiftning på plats.

2. Utredningar om faderskap för ogifta, punkt 8 (M)

Betty Malmberg (M), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M) och Niklas Wykman (M) anför:

Vi konstaterar att Utredningen om faderskap och föräldraskap i sitt betänkande Nya regler om faderskap och föräldraskap (SOU 2018:68) föreslår flera förenklingar i reglerna om bekräftelse av faderskap och föräldraskap för ogifta. Det föreslås dels att kravet på bevittning av en faderskapsbekräftelse tas bort, dels att det även ska vara möjligt att bekräfta faderskap elektroniskt utan krav på godkännande från socialnämnden. Utredningen anser också att blivande föräldrar bör få information både om den befintliga möjligheten till bekräftelse hos socialnämnden före barnets födelse och om den föreslagna, nya möjligheten till elektronisk bekräftelse. Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

Vi konstaterar vidare att riksdagen, på utskottets förslag, våren 2019 riktade ett tillkännagivande till regeringen om att prioritera den fortsatta beredningen av förslagen från Utredningen om faderskap och föräldraskap om moderniseringar av regelverket för bekräftelse av faderskap för ogifta, så att lagändringar kan träda i kraft så snart som möjligt. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också närmare överväga om det, trots utredningens bedömning i frågan, även ska vara möjligt att lämna en elektronisk bekräftelse före barnets födelse.

Bland annat mot den redovisade bakgrunden har vi valt att inte reservera oss till förman för kommittémotion 2019/20:3079 (M) yrkande 4 i denna del. Vi kommer dock att noga följa regeringens fortsatta arbete med frågan och återkomma med förslag om det finns anledning till det.

3. Testamentsregister, punkt 10 (L)

Malin Danielsson (L) anför:

Det är allvarligt om testamenten av olika anledningar inte kommer fram efter ett dödsfall, med följderna att en persons yttersta vilja inte kan respekteras. Riksdagen riktade därför, på utskottets förslag, våren 2019 ett tillkännagivande till regeringen om att gå vidare med arbetet att se över möjligheten att registrera testamenten i ett register som tillhandahålls i offentlig regi. Enligt tillkännagivandet bör regeringen också i ett lämpligt sammanhang återkomma till riksdagen och redovisa resultatet av arbetet.

Frågan är viktig för mig och mitt parti, och jag tänker därför noga följa regeringens arbete på området samt återkomma med förslag om det finns skäl för det.

4. Motioner som bereds förenklad, punkt 11 (M, SD, C, KD, L)

Larry Söder (KD), Martina Johansson (C), Malin Danielsson (L), Betty Malmberg (M), Josefin Malmqvist (M), Lotta Olsson (M), Niklas Wykman (M), David Lång (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Tobias Andersson (SD) anför:

Utskottet har efter förenklad motionsberedning avstyrkt vissa motionsförslag. När det gäller dessa förslag hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för våra respektive partier i motsvarande frågor i betänkandena 2018/19:CU4, 2018/19:CU7 och 2018/19:CU14, i förekommande fall ihop med företrädare för andra partier. Vi vidhåller de synpunkter som förts fram men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i detta betänkande.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:71 av Tuve Skånberg (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vårdsnaden om barn som mist sina föräldrar normalt ska ges till någon i barnets familje- och släktkrets, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:104 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om arvodering för borgerliga vigselförrättare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:145 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att initiera en utredning angående vigselförrättare och Skatteverkets registrering och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:196 av Rickard Nordin (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att faderskap ska berättiga till vårdnad om inte annat beslutats i domstol och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen om föräldraskapspresumtion inom samkönade par bör ändras så att den motsvarar den lagstiftning som gäller för heterosexuella tvåkönade par och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:232 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av ersättningsnivån för vigselförrättare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:235 av Gunilla Svantorp (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur man kan likställa uppdraget som juridisk vigselförrättare i syfte att motverka diskriminering och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:285 av Jon Thorbjörnson m.fl. (V):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag till ändring i lagstiftning i

äktenskapsbalken som innebär att kravet på betänketid vid äktenskapsskillnad tas bort och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:462 av Ingemar Nilsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast komma med förslag till lagstiftning om obligatorisk registrering av testamenten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:507 av Daniel Bäckström och Per Lodenius (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett skäligt ersättningssystem för vigselförrättare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:607 av Mikael Eskilandersson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över föräldrabalken i syfte att möjliggöra tidigare fastställande av faderskap och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör fastställas en rutin inom mödravården om att inleda processen för fastställande av faderskap i de fall föräldrarna ger sitt medgivande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att gemensam vårdnad blir automatisk om faderskapet är fastställt vid barnets födelse och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en känd fader till ett barn per automatik ska tillerkännas gemensam vårdnad och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa delad vårdnad som norm och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild stödperson ska utses åt barnet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga barn i Sverige ska vara gifta och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagar och regler inte ska anpassas efter att barn ska vara gifta och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagar och regler ska förändras så att det klart framgår att barn aldrig ska betraktas som gifta i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att redan ingångna äktenskap som skett genom tvång, hot eller psykologisk misshandel ska ogiltigförklaras och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att äktenskap som ingåtts genom ombud, där båda makarna inte varit

- fysiskt närvarande vid vigseln, ska förklaras ogiltiga i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att månggifte ska vara olagligt för alla i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
 28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det möjligt att hantera alla familjerättsliga dokument digitalt och tillkännager detta för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att digitaliseringen ska vara en ständigt pågående process för förenkling och förbättring och tillkännager detta för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett frivilligt testamenterregister och tillkännager detta för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvidga arvsrätten till att också innefatta kusiner och tillkännager detta för regeringen.
 33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga de arvsrättsliga reglerna i fråga om upphovsrätt och tillkännager detta för regeringen.
 34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att även det digitala arvet ingår i dödsboet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:810 av Magnus Persson m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jämställt föräldraskap och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:812 av Patrick Reslow (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fastställande av faderskap och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:819 av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD):

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utdrag ur belastningsregister ska vara obligatoriskt för gode män och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att implementera en utbildning för gode män och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1063 av Runar Filper (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föräldrapåverkan och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om domstolstrots och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om umgängessabotage och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1106 av Annika Hirvonen Falk och Emma Hult (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn ska kunna ha fler än två juridiska vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barns rätt till umgänge med alla sina föräldrar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1114 av Gustaf Lantz (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vigselförrättares villkor och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1284 av Magdalena Schröder (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera föräldrabalken så att faderskapet kan bekräftas redan under graviditeten för de män som är sammanboende och lever under äktenskapsliknande förhållanden med mödrarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera föräldrabalken så att fadern automatiskt ges gemensam vårdnad om barnet i samband med att faderskapet bekräftas i det fall fadern är sammanboende och lever under äktenskapsliknande förhållanden med modern och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1477 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dömda mördare automatiskt ska förlora vårdnaden om sina barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1600 av Solveig Zander och Alireza Akhondi (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att inrätta en central myndighet med ansvar för överförmyndarverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa och förtydliga länsstyrelsens tillsynsansvar för överförmyndarverksamheten och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överförmyndarverksamheten måste ledas av en nämnd och att en sådan

nämnd kan vara gemensam för flera kommuner och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga överförmyndarens tillsynsansvar vad gäller ekonomi, att bevara rätt och att sörja för person och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av det s.k. fribeloppet så att gode män och förvaltare kan få ett skäligt arvode, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:1720 av Helena Bouveng och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en effektivare och snabbare bodelning och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1728 av Emma Carlsson Löfdahl (-):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet att göra en översyn av reglerna vid förhindrande eller försvårande av umgänge och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1806 av Åsa Coenraads m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla inhemsk adoption och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler otryggbarn ska ges möjligheten till en trygg uppväxt genom adoption och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1887 av Ida Drougge (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta fler vårdnadshavare för barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1905 av Josefin Malmqvist (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en könsneutral lag om föräldraskapspresumtion och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föräldraskapspresumtion för barn i samboskap, om annat inte anmäls till socialnämnden, och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att erkänna föräldraskap vid utländska assisterade befruktningar inom äktenskap eller samboskap, om annat inte anmäls till socialnämnden, och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge möjlighet att fastställa fler vårdnadshavare än två och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barnets rätt till fungerande vårdnadshavare ska vara större än föräldrars rätt till vårdnaden om sina biologiska barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:1929 av Maria Nilsson och Bengt Eliasson (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta civiläktenskap och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2020 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Ulrika Heindorff (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för borgerliga vigselförrättare att få sitt förordnande prövat för vigsel i våra grannländer och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid behov se över lagen för att modernisera den för att ge möjlighet att vara borgerlig vigselförrättare för svenska brudpar i grannländer och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2042 av Saila Quicklund (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lagändring i föräldrabalken i vad som avser rätten att vara vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka barnperspektivet i 2006 års vårdnadsreform och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2208 av Angelica Lundberg m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över systemet med gode män och förvaltare och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast införa ett nationellt register över ställföreträdare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2231 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ärvdabalken (ÄB 3:8) bör tydliggöras till ledning för rättstillämpningen, varvid krav inte ska ställas på ”konkret efterarvsrätt”, och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2232 av Betty Malmberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ärvdabalken bör ändras så att i det fall ett testamente finns upprättat ska testators yttersta vilja gälla och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2429 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att avskaffa kyrkors och samfunds legala vigselrätt och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2606 av Elisabeth Björnsdotter Rahm och Ann-Britt Åsebol (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av adoptionsförfarandet för att underlätta fler inhemska adoptioner och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av vårdnadsreglerna och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2758 av Barbro Westerholm m.fl. (L):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att översyn av lagstiftningen bör ske för att skapa ytterligare juridisk jämlikhet mellan olikkönade och samkönade par i reglerna om föräldraskap och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2795 av Robert Hannah m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättsligt erkännande av föräldraskapet till barn som tillkommit genom vårdmoderskap utomlands och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättigheterna för barn som fötts utomlands efter vårdmoderarrangemang och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barnets rätt att yttra sig över en adoption och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vuxenadoption och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föräldraskapspresumtion vid ändrad könstillhörighet och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om barns umgängesrätt för andra än vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samboförhållanden med minderåriga och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt lagstiftning mot polygama äktenskap och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föräktenskaplig egendom, arv och gåva som enskild egendom och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om framtidsfullmakter och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förlust av arvsrätt vid vissa brott och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elektronisk signatur av familjerättsliga dokument och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2797 av Julia Kronlid m.fl. (SD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över föräldrabalken i syfte att möjliggöra tidigare fastställande av faderskap och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör fastställas en rutin inom mödravården för att inleda processen för fastställande av faderskap i de fall föräldrarna ger sitt medgivande och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en känd fader till barnet per automatik ska tillerkännas gemensam vårdnad och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en särskild stödperson ska utses åt barnet och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inga barn i Sverige ska vara gifta och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2870 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om avskaffande av laglotten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:2988 av Hans Eklind m.fl. (KD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ensamkommande flyktingbarn bör få en god man inom 24 timmar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3077 av Robert Hannah m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tilläggsdirektiv till utredningen om översyn av reglerna om gode män och förvaltare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3079 av Carl-Oskar Bohlin m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förtydliga och förbättra reglerna gällande de barn som föds via surrogatarrangemang utomlands och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra betänketiden vid skilsmässa och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra reglerna för föräldrapresumtion och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera vårdnadslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av reglerna för särkullbarn och efterlevandes rätt till arv och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över bodelningsprocessen i syfte att göra den effektivare och snabbare och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftningen avseende dödförklaring och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3105 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka barnens rättigheter i vårdnadstvister och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bekräftelse av faderskapet ska kunna ske för ogifta som är överens om det på samma sätt som i dag, men redan under graviditeten, och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att barn endast ska kunna ha högst två vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3118 av Ebba Hermansson m.fl. (SD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökade krav på trossamfund och vigselförrättare att visa nolltolerans mot tvångsäktenskap tillika barnäktenskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på att utländska äktenskap ska ha förrättats på sätt som motsvarar den svenska lagstiftningen för att erkännas av den svenska staten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen när det gäller utländska månggiften ska skärpas och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett månggifte ingånget i ett annat land aldrig ska erkännas i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de månggiften som redan har erkänts av våra myndigheter ska upplösas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagar och regler ska förändras så att det klart framgår att barn aldrig ska betraktas som gifta i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2019/20:3183 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av lagstiftningen kring överförmyndare och gode män och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra professionella gode män och förvaltare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nationellt register för gode män och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3243 av Larry Söder m.fl. (KD):

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Skatteverket att inrätta ett testamentsregister och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla fastställande av föräldraskapet och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3249 av Ola Johansson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sambor ska kunna avtala om att deras gemensamma bostad ska utgöra samboegendom även om den inte införskaffats för gemensamt bruk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av regelverket för att underlätta en mer skyndsam bodelning och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över systemet för ekonomiskt stöd för en bodelningsprocess och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på medling innan man får stämna i domstol i vårdnadsmål och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad rätt till information för föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjligheten för barn att behålla kontakten med en varaktig social förälder ska ses över och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att processen att pröva föräldraskap för en icke födande förälder ska kunna påbörjas, och i de fall det är möjligt även slutföras, i perioden mellan befruktning och födelse och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frågan om utländska domars giltighet när det gäller vårdnad för barn som fötts genom surrogatmoderskap i utlandet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en utredning av professionalisering av gode män för vissa huvudmän och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillsynsmyndighet för gode män och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett bättre system för gode män och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3275 av Pyry Niemi m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga obligatoriskt informationssamtal till stöd för föräldrar och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3276 av Azadeh Rojhan Gustafsson och Carina Ohlsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en våldsutövande förälder inte bör ha umgängesrätt till barnet eller bör vara vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3279 av Teres Lindberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att barn ska kunna ha fler än två juridiska vårdnadshavare och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3293 av Ebba Busch Thor m.fl. (KD):

82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ogifta par ska kunna bekräfta faderskapet på samma sätt som i dag men redan under graviditeten och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3302 av Teres Lindberg m.fl. (S):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska arbeta för att registrerat partnerskap och samkönade äktenskap ska erkännas i hela EU och samkönade pars fria rörlighet därigenom kan möjliggöras i praktiken och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3303 av Leila Ali-Elmi m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om föräldrabalken och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om surrogatmödraskap och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3337 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genom nationella riktlinjer säkerställa att morddömda föräldrar per automatik mister vårdnaden om sina barn och tillkännager detta för regeringen.

2019/20:3345 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera föräldrabalken med en barnbalk och tillkännager detta för regeringen.